

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgåve 30 studiepoeng

MASO590-0-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato: 24-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato: 07-06-2024 14:00 CEST
Eksamensform: Masteroppgave
Termin: 2024 VÅR
Vurderingsform: Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode: 203 MASO590 1 O 2024 VÅR
Intern sensor: (Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:

111

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:

21740

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har
registrert

oppgavetittelen på

norsk og engelsk i

StudentWeb og vet at

denne vil stå på

vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 13
**Andre medlemmer i
gruppen:** 121

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Miljøterapeutisk arbeid som en tilnærming
til ungdomskriminalitet

Milieu therapy as an approach to youth
crime

Lise Ånonsen Boye og Maren Bjørgen Sandvik

Kandidatnummer: 121, 111

Master i sosialvitenskap - Miljøterapeutisk arbeid

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Veileder: Bjørnar Blaalid

07.06.2024

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Hensikten med vårt forskningsprosjekt har vært å utforske ungdomskriminaliteten i Norge og se på fenomenet gjennom miljøterapeutiske øyne. Vi ønsket å se nærmere på hvorfor barn som har sonet en straff får tilbakefall til kriminalitet og videre hvordan miljøterapeutisk arbeid kunne bidra til dette, samt å styrke ettervernet. Barn og unge som begår kriminalitet er et økende problem og måten samfunnet møter dette er avgjørende for en rehabiliteringsprosess.

Gjennom litteraturstudiet har vi forsøkt å svare på følgende problemstilling: “Hvordan kan miljøterapeutisk arbeid bidra til å forebygge tilbakefall og styrke ettervern hos barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet?” Vi endte opp med åtte forskningsartikler og utførte så en tematisk analyse, hvor resultatet av dette ble fem hovedtemaer; “Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling”, “tverrfaglig samarbeid før, under og etter starffegjennomføring”, “Makt i form av asymmetriske relasjoner og tjenesteytere”, “Ettervern som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring” og “Endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagt tiltak.” Ved å bruke teori om miljøterapeutisk arbeid, tilknytningsteori, sosial læringsteori og stigma- og stemplingsteori, samt annen relevant forskning har vi diskutert de identifiserte temaene fra analysen opp mot vår problemstilling.

Ungdomskriminalitet er et komplekst tema som krever et godt tverrfaglig samarbeid. Ut ifra våre funn kan vi konkludere med at miljøterapeutisk arbeid kan bidra til ettervernet og forebygge tilbakefall til kriminalitet hos barn og unge. Blant annet ved å være bevisst på, og arbeide med; relasjon mellom ungdom og yrkesutøver, det tverrfaglige samarbeidet (både på individnivå og systemnivå), makt og avmakt i ulike relasjoner, helhetlig og tverrfaglig ettervern i oppfølging etter gjennomført straffereaksjon og hvilke faktorer og elementer i miljøterapien som skal ligge til grunn for at endringsarbeid skal skje.

Nøkkelord:

Miljøterapeutisk arbeid, ungdomskriminalitet, ettervern, tverrfaglig samarbeid, forebygging, tilbakefall.

Abstract

The purpose of our research project has been to explore youth crime in Norway through the lens of milieu therapy. We aimed to closely examine why children who have served a sentence relapse into crime and how milieu therapeutic work could contribute to prevent this, as well as strengthen aftercare. Juvenile delinquency is an increasing problem, and how society addresses this is crucial for the rehabilitation process.

Through the literature study, we attempted to answer the following research question: "How can milieu therapeutic work help prevent relapse into crime, and strengthen aftercare for children and adolescents who have committed serious crimes?" We ended up with eight research articles and then conducted a thematic analysis, resulting in five main themes: "Building relationships as a foundation for positive development," "Interdisciplinary collaboration before, during, and after serving a sentence," "Power in the form of asymmetrical relationships and service providers," "Aftercare leading to distance from crime and contributing to growth and change," and "Change work as a process through tailored measures." By using theories of milieu therapy, attachment theory, social learning theory, and stigma and labeling theory, as well as other relevant research, we discussed the identified themes from the analysis in relation to our research question.

Youth crime is a complex issue that requires good interdisciplinary collaboration. Based on our findings, we can conclude that milieu therapeutic work can contribute to aftercare and prevent relapse into crime among children and adolescents. This can be achieved by being conscious of and working on the relationship between youth and professional practitioners, interdisciplinary collaboration (both at the individual and system levels), power dynamics in various relationships, holistic and interdisciplinary aftercare in the follow-up after a sentence is served, and the factors and elements in milieu therapy that should underpin change work.

Keywords:

Milieu therapeutic work, youth crime, aftercare, interdisciplinary collaboration, prevention, relapse.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Abstract	3
Innholdsfortegnelse	4
Forord	6
1.0 Introduksjon	7
<i>1.1 Bakgrunn og problemstilling</i>	7
<i>1.2 Tidligere forskning</i>	10
<i>1.3 Begrepsavklaring</i>	14
<i>1.4 Oppgavens struktur</i>	15
2.0 Teoretisk rammeverk	17
<i>2.1 Miljøterapeutisk arbeid</i>	17
<i>2.2 Tilknytningsteori</i>	19
<i>2.3 Sosial læringsteori</i>	20
<i>2.4 Stigma- og stemplingsteori</i>	21
3.0 Metode	24
<i>3.1 Valg av metode</i>	24
<i>3.2 Litteraturstudie</i>	25
<i>3.3 Våre søk</i>	26
3.3.1 Tabell 1	26
<i>3.4 Inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier</i>	33
<i>3.5 Etiske overveielser i studien</i>	33
<i>3.6 Styrker og svakheter ved valgt metode</i>	34
<i>3.7 Tematisk analyse</i>	35
3.7.1 Tabell 2	37
<i>3.8 Presentasjon av valgte artikler</i>	38
3.8.1 Tabell 3	38

4.0 Analyse av hovedtema	45
4.1 <i>Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling</i>	45
4.2 <i>Tverrfaglig samarbeid før, under og etter straffegjennomføring.....</i>	47
4.3 <i>Makt i form av asymmetriske relasjoner og tjenesteutøvelse.....</i>	48
4.4 <i>Ettervern som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring</i>	49
4.5 <i>Endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagte tiltak.....</i>	50
5.0 Diskusjon	53
5.1 <i>Ungdom, oppvekst og vilkår for kriminalitet</i>	53
5.2 <i>Samfunnets møte med ungdomskriminalitet.....</i>	59
5.3 <i>Gjennomføring av ungdomsreaksjoner</i>	62
5.4 <i>Styrking av ettervernet</i>	66
5.4.1 <i>Betydningen av tverrfaglig samarbeid.....</i>	70
6.0 Avslutning.....	73
6.1 <i>Forslag til videre forskning.....</i>	74
7.0 Litteraturliste	75

Liste over tabeller

Tabell 1.....	26
Tabell 2.....	35
Tabell 3.....	36

Forord

Endelig er vi kommet til veis ende, og en liten takketale står for tur.

Takk til kaffe - Det brune gull!

Denne skriveprosessen hadde ikke klart seg uten.

Takk til vår veileder som har gitt oss mange gode tilbakemeldinger, satt av god tid til oss og vært veldig tilgjengelig. Vi vil også takke medstudenter for gode pauser, latter og støtte i en ensformig, og til tider hektisk, periode.

Sist, men ikke minst vil vi takke hverandre for en uforglemmelig tid. Den har vært tung, men med støtte og selskap fra hverandre har det også vært fint. Med både gode siestaer fylt med sol og bading, diskusjoner (faglige og ikke faglige), og ikke minst masse latter.

Denne oppgaven har tatt mye av vår oppmerksomhet, tid og tanker, så det vil bli ganske godt å komme tilbake til hverdagen.

1.0 Introduksjon

Vårt masterprosjekt undersøker hvordan barn og unge som har begått en kriminell handling blir møtt, både i rettssystemet og samfunnet for øvrig, i form av formelle og uformelle reaksjoner. Det er tegn på at kriminalitetsbildet er i endring, at ungdomskriminaliteten øker og lovbruddene blir mer alvorlige. Dette gjør i sin tur at det skapes utrygghet for enkeltpersoner og samfunnet (Meld. St. 34 (2020-2021)). Miljøterapeutisk arbeid har fått en større plass i kriminalomsorgen med tiden og vi ser på hvordan dette bidrar til å virke forebyggende mot tilbakefall til kriminalitet og hvordan det miljøterapeutiske arbeidet kan styrke ettervernet (Meld. St. 37 (2007-2008)). Hvordan fungerer disse aspektene i dag, og hva skal til for at det kan bedres? Ungdomskriminalitet er et komplekst og mangfoldig fenomen som har betydelige implikasjoner for både enkeltindivider og samfunnet som helhet.

Barn og unge som begår kriminalitet er ofte i nyhetsbildet. 26. mai i år kom det en nyhetssak der tall fra Oslo politidistrikt ble fremlagt. Her ble det vist at det er en økning blant anmeldelser av barn fra ti til 17 år. En tidligere gjengkriminell kommenterer denne krisen samfunnet står i og nevner forebygging og ettervern som en viktig del av arbeidet mot å bekjempe ungdomskriminalitet (Sundby, 2024). Det er likeså viktig å stille seg kritisk til denne informasjonen, da selv om tallene øker betyr det ikke at barn og unge begår flere lovbrudd enn før (Gulbrandsen, 2024). Stian Lid, kriminolog og forsker, mener det er nødvendig med en mer nyansert forståelse av statistikken som blir utgitt, og at det ikke eksplisitt er en grunn til at tallene har økt (Gulbrandsen, 2024). Vår masteroppgave tar sikte på å utforske ungdomskriminalitet gjennom et miljøterapeutisk perspektiv og hvordan miljøterapi kan bidra til å styrke ettervern og forebygge tilbakefall til kriminalitet.

1.1 Bakgrunn og problemstilling

På 1990-tallet ble det utviklet et fokus på miljøarbeid ved straffegjennomføring som påvirket tenkningen innen kriminalomsorgen, og videre har blitt anvendt som et viktig ledd i gjennomføringen av straffen (Meld. St. 37., 2007-2008). Begrepet miljøarbeid har en sentral posisjon for å oppnå en gevinst innen kriminalomsorgeregimet, noe vi ønsker å fremme i denne oppgaven (Meld. St. 37., 2007-2008). Når vi skriver “vi” i denne oppgaven snakker vi

om to masterstudenter som kommer fra en vernepleiefaglig bakgrunn. Som vernepleiere har vi erfart og lært i løpet av utdanningen viktigheten av målrettet miljøarbeid, spesielt i situasjoner hvor mennesker av ulike årsaker har havnet utenfor samfunnet. Deriblant viktigheten av å synliggjøre og motvirke samfunnsskapt barrierer. Dette er en kombinasjon som gir en helt spesiell form for kunnskapsgrunnlag som også gjør seg synlig, eksempelvis i Fellesorganisasjonen sitt grunnlagsdokumenter som sier: “Vernepleie er å synliggjøre og motvirke samfunnsskapt barrierer. Den unike kombinasjonen vernepleiere har i sitt kunnskapsgrunnlag, bidrar til økt mestring, deltakelse, myndiggjøring og selvbestemmelse.” (Fellesorganisasjonen, u.å)

I rapporten til Bhuller & Røgeberg (2022) om kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkninger av straff, belyser de at barn og unge som begår kriminelle handlinger opplever i gjennomsnitt mer utfordrende oppvekstvilkår sammenlignet med sine jevnaldrende. Disse barna har ofte hatt kontakt med barnevernet i løpet av oppveksten, og deres foreldre har i gjennomsnitt lavere utdanningsnivå og lavere inntekt. Denne utfordrende bakgrunnen fortsetter å påvirke de unge selv etter at straffen er sonet. De som har blitt straffet fullfører sjeldnere videregående utdanning, og har lavere inntekt og mottar i større grad sosiale og helse relaterte ytelser. Det kan altså synes at barn og unge som har sonet en straff i fengsel har dårligere livsløpsutfall enn andre, men at det er flere faktorer enn straffegjennomføringen som spiller inn. Disse barna har ofte møtt på annen motgang i livet og disse faktorene kan bidra til å påvirke den enkeltes utfall videre i livsløpet (Bhuller og Røgeberg, 2022, s.72).

Ifølge NOU (2008: 15) var det 66 prosent av ungdommene under 18 år som sonet en straff i fengsel som fikk tilbakefall. Begrepet tilbakefall betyr her ungdom som begår ny kriminalitet som medfører fengselsstraff. Bhuller og Røgeberg (2022) sine tall viser til at halvparten av de som ble straffet for et lovbrudd i aldersgruppen 15 til 17 år ved første lovbrudd, ble siktet igjen innen fem år. Ulik statistikk gjennom de siste fem årene viser til at antall ungdom som begår lovbrudd har økt markant, hvor det særlig er det gjeldende for barn og unge i alderen 13 til 18 år (Politidirektoratet, 2024; Aase et al., 2020). Antall ungdom som er involvert i ulike former for lovbrudd har økt markant det siste året. Når vi ser på statistikk over kriminalitetsbildet i Norge de siste 20 årene, kan vi se en nedgang. Men det er viktig å være

bevisst over at denne statistikken kan avvike fra det som er realiteten. Dette fordi det er en del kriminalitet som ikke blir registrert da den ikke oppdages eller blir anmeldt. I en rapport utgitt av Folkehelseinstituttet utfyller de statistikk med undersøkelser som inkluderer selvrapporterte lovbrudd som omhandler kriminalitet, vold og rus blant barn og unge. I løpet av 2023 reiste påtalemyndigheten anklage mot rundt 5400 voldslovbrudd begått av ungdommer under 18 år. Dette er en økning på 37 prosent sammenlignet med året før (Aase et al., 2020). Etter en økning på 20 prosent på registrerte gjerningspersoner under 18 år de siste fire årene, står to prosent av ungdommene for hele 18 prosent av alle forholdene. Noe som betyr at det er rundt 200 aktive lovbrøyttere som begår gjentatte lovbrudd hvor alvorlighetsgraden øker for hvert begått lovbrudd (Politidirektoratet, 2024).

Barnevernet har mandat til å gi hjelp, behandling og omsorg til barnets beste. Dette inkluderer også å støtte og oppfølging av barn som bryter loven. Ifølge barnevernsloven (Barnevernsloven, 2021) kan ikke det at et barn som blir plassert på institusjon begrunnes i å verne om samfunnet, men må alltid vurderes å være til barnets beste. Når et barn begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet kan dette påvirke barnets fremtid og livsløp negativt, derfor vil det være til det beste å beskytte barnet mot dette. I denne oppgaven betegner vi alvorlig kriminalitet som kriminelle handlinger samfunnet ser på som så problematisk at det idømmes en reaksjon. Å identifisere barn som er i risiko for å begå lovbrudd og følge disse opp med effektive tiltak, vil være avgjørende (Meld. St. 34(2020-2021) s. 54). En konsekvens av å ikke fange opp barn og unge som begår, eller gjentar, alvorlige lovbrudd vil kunne føre til at enkeltindivider og samfunnet som en helhet vil føle seg utrygg. Samtidig som at rettighetene ungdommene har som borgere av en velferdsstat ikke blir møtt, noe som står i Norges grunnlov §104 og helse- og omsorgstjenesteloven §1-1 (Grunnloven, 1814; Helse- og omsorgstjenesteloven, 2011). Gjennom miljøterapeutisk arbeid vil det å fremme egenskaper som barn og unge har boende i seg, bidra til å skape symmetri i maktforholdet og relasjonen mellom ungdommen og samfunnet. Dette kan bidra til at barn som er i sårbare situasjoner og i en avhengighetsposisjon med skjeve maktforhold, kan klare å kreve sin rett (Fransson et al., 2019).

Vår forståelse, med faglig bakgrunn som vernepleiere og den lærdommen vi har tilegnet oss gjennom utdanningen, har ført til at vi ønsker å se nærmere på fenomenet

ungdomskriminalitet, og hvordan miljøterapeutisk arbeid kan være med å forebygge tilbakefall til kriminalitet. Forforståelse formes og utvikles gjennom menneskelige fenomener, slik som organiserte inntrykk og meningsfulle helheter, basert på individuelle erfaringer. Som fagpersoner forholder vi oss til ulike teorier, tilnærminger og metoder, der forforståelse brukes som en måte å tolke både helheten av hele mennesket, og delene av mennesket, ved å se på ulike aspekter av en persons liv (Røkenes et al., 2012). Det er et viktig element i vår profesjonsutøvelse at vi også må passe på å ikke tillegge meninger til andre mennesker selv om de er i en annen situasjon enn oss, som for eksempel barn og unge som begår alvorlig kriminalitet.

Med vår forforståelse ser vi muligheten som miljøterapeutisk arbeid kan ha i arbeidet med barn og unge som har begått kriminalitet, og hvilke gode fagkunnskapene våre kan bidra med. Vi ser også at denne kunnskapen kan gagne samfunnet, noe som vises gjennom Fellesorganisasjonen (2017) sin beskrivelse: “Vernepleie er å jobbe for å bedre vilkår og rammer for god yrkespraksis. Synliggjøring av samfunnsskapt barrierer og arbeidet for et inkluderende samfunn er forutsetninger for dette.” Nysgjerrigheten vår knyttet til hvordan miljøterapeutisk arbeid brukes før, under og etter straffegjennomføringen til barn og unge, har gjort til at vi ønsker å undersøke fenomenet nærmere. Vi har derfor utformet problemstillingen til denne oppgaven slik: *Hvordan kan miljøterapeutisk arbeid bidra til å forebygge tilbakefall og styrke ettervern hos barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet?*

1.2 Tidligere forskning

Ettersom feltet vi skal undersøke er komplekst, ser vi behovet for å presentere tidligere forskning omkring vårt tema. Dette vil synliggjøre sammenhengene mellom oppgavens fokusområde og funn til andre forskere før oss.

“Samfunnet har, og tar, et ansvar for å lage systemer og ordninger som skal redusere risikofaktorer og styrke beskyttelsesfaktorer rundt utsatte barn.” (Aase et al., 2020). I det forebyggende arbeidet mot barn og unge som er utsatt for å begå kriminalitet, og gjentatt

kriminalitet, er miljørettede tiltak en viktig del. Dette i form av tiltak mot diskriminering, mobbing, atferdsproblemer og utenforskap i sosiale miljø. Tidligere forskning viser til hvordan strukturelle og kontekstuelle miljøtiltak kan være med på å forebygge kriminalitet blant unge. Behovet for mer kunnskap rundt dette er til stede, spesielt knyttet til relasjon til personrettede tiltak (Aase et al., 2020).

Regjeringen i Norge har et mål om å redusere kriminaliteten slik at den enkelte og samfunnet som helhet kan føle seg trygge (Meld. St. 34 (2020-2021)). Forebygging og bekjempelse av ungdomskriminalitet er derfor en hovedprioritering, noe som krever en bred innsats. Hvor blant annet samarbeid mellom ulike offentlige tjenester og lokal- og sivilsamfunnet står sentralt. Politiet uttrykker også bekymring over at økningen av ungdomskriminaliteten er gjentakende. 42 prosent av siktede personer i 2014 hadde tilbakefall i løpet av fem år, og det er høyere tilbakefall i aldersgruppen 15 til 24 år enn befolkningen generelt (Meld. St. 34 (2020-2021)).

I stortingsmelding 34 (2020-2021) kommer det frem forskning som viser til at ungdommer under 25 år som begår gjentatt kriminalitet, og som gjennomfører samfunnsstraff har mindre tilbakefall, sammenlignet med straffegjennomføring i fengsel. Videre blir det beskrevet at forskjellen i tilbakefall kan ha ulike forklaringer og det er derfor vanskelig å konkludere effekten av ulike straffereaksjoner. Individuer med sammensatte hjelpebehov, som for eksempel barn og unge i fengsel, trenger miljøarbeid og en helhetlig tilnærming, og derfor er det nødvendig med samkjørte tiltak som utfyller hverandre. Forskning på miljøarbeid i fengsel trekker frem viktigheten av tydelige rammer, struktur og muligheten til å tilrettelegge miljøet slik at samhandling mellom innsatte og ansatte kan skje. Ved å utføre miljøterapeutisk arbeid kan det bidra til å øke motivasjon for endring (Drægebø, 2006). Forskningen til Drægebø (2006) ser på miljøarbeid i fengsel generelt, og selv om det ikke er rettet mot ungdomskriminalitet slik som vår problemstilling, ser vi fortsatt mye god forskning som gjør seg gjeldende for denne oppgaven.

Utvalget bak NOU 2008: 15 (s. 161) legger frem at for å ivareta barn og unge sitt behov best mulig under soningsforholdet, er det avgjørende å sikre flerfaglig kunnskap og kompetanse som fremmer rehabilitering. Det kommer frem at det er særlig viktig å ansette personer med

spesialkompetanse innen miljøterapeutisk arbeid. Utvalget mener også at det tverrfaglige teamet, som hver ungdomsenhet skal inneha, må ha ansvar for å sikre at enhetens arbeid blir basert på miljøterapeutiske prinsipper.

“Det er stort behov for forskningsbasert kunnskap om de alternative straffereaksjonene for barn og unge og hvordan de virker på kriminalitetsbekjempelse.” (Aase et al., 2020, s.73). I forskningen fra Folkehelseinstituttet fra 2020 legges det frem en usikkerhet rundt hvorvidt ungdomsoppfølging og ungdomsstraff kan bidra til å forhindre tilbakefall til kriminalitet blant unge. Likeså kan det fastslås at en god dialog med ungdommen om en plan med mål og det å tilegne seg kunnskap om hva som er motiverende og demotiverende for den enkelte, viktig (Aase et al., 2020). Samtidig det å ha en forståelse for når denne planen må endres etter behov. Nysgjerrighet blir derfor en verdifull egenskap. Forskning belyser at åpen og utforskende empati fra miljøarbeiderens side er en forutsetning for å øke mulighetene til ønsket endring hos den innsatte (Drægebø, 2006). Det finnes ressurser, innsikt og motivasjon hos alle, og det gjelder da å ha noen som kan fremkalle og trekke dette frem.

Utvalget bak NOU 2008: 15 (2008) viser til en utredning som ble gjort hvor de advarte mot en overføring av ansvaret for varetekstoppfølging og straffegjennomføring av barn til barnevernet. Dette begrunnet de med at det kunne føre til en svekkelse i tilliten til barnevernet, noe de er avhengig av, samt at det kunne føre til økt frihetsberøvelse av barn. I NOU fra 2023: 24 vises det til en fagevaluering av ungdomsenheten i Bergen hvor det ble konkludert med at ungdomsenheten ga barna bedre forhold enn vanlige fengsel. Det barna i evalueringen hadde gitt uttrykk for var at de hadde opplevd mer frihet, trygghet og tillit. Utvalget i denne offentlige utredningen har en oppfatning at hovedutfordringen for å forebygge marginalisering var å vinne ungdommenes tillit (NOU 2023: 24).

Videre sier utvalget at behovet er stort når det kommer til å tenke nytt og å komme med kreative strategier når det gjelder det miljøterapeutiske og forebyggende arbeidet med marginalisert ungdom. Hvor både barnevernsinstitusjoner og kommuner blir nevnt (NOU 2023: 24). Utvalget mener også at det bør være et tilbud til oppfølging av ungdommer som har begått kriminalitet, hvor formålet er samfunnsvern, med et styrket miljøterapeutisk innhold. Dette for å få til gode overganger til samfunnet og for å sikre ettervern (NOU 2023:

24). Det er både barnevernet, helsesektoren og jussektoren som kan ha ansvar for tiltak rettet mot barn som har store og sammensatte behov, slik som barn som har begått alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Utvalget i NOU (2023: 24) påpeker at sektorgrensene er uklare og tiltakskjedene ufullstendig, noe som kan føre til manglende hjelp til de utfordringene barnet har. Dette fordi det er ulike oppfatninger til hva som er årsaken, hva barnet har behov for og hva som er barnets beste.

Et annet viktig aspekt ved tidligere forskning knyttet til vår problemstilling, er kritikken rundt å fengsle barn og det etiske dilemmaet rundt dette. Tematikken har vært oppe til diskusjon flere ganger, fra slutten av 1800-tallet frem til i dag. Kort oppsummert har dette resultert i at den kriminelle lavalderen i Norge er 15 år og at de straffereaksjonene de kan ilegges er: ungdomsstraff, samfunnsstraff, fengsel (herunder forvaring) og bot (Fransson et al., 2019). Ungdomsenheten ble bygget med en hensikt om å være noe annet enn fengsel, imidlertid viser forskning til at ungdomsenhetene i Bjørgvin og Romerike har sterke fengselsmessige preg i form av blant annet et strengt sikkerhetsregime og kontroll. Dette kan skape et asymmetrisk forhold. Tillit er også noe forskning trekker fram som viktig i sammenheng med å bryte barrierer, slik at samtaler rundt ubehagelige og sårbare tema kan skje, og i sin tur føre til endringsarbeid (Drægebø, 2006). Miljøarbeid og miljøterapi krever symmetri i relasjonsbygging og samhandling, og symmetri kan være ekstra viktig i forhold til barn og unge i sårbare situasjoner. Forskningen peker på at barn i vanskelige sosiale situasjoner og som har behov for omsorg, slik som barn i fengsel, er i en avhengighetsposisjon. Denne posisjonen kan gjøre ungdommen sårbar og kan føre til vanskeligheter i å kreve sin rett, som igjen skaper skjevheter i maktforholdet (Fransson et al., 2019). Forskningen til Fransson et al. (2019) påpeker derfor viktigheten av utforming av rettsregler som kan styrke barn og unge sin selv- og medbestemmelsesrett. Tillit kan oppstå dersom forholdet mellom tjenesteyter og tjenestemottaker går til å bli mer symmetrisk, slik at det kan skje en nærhet og en troverdig relasjon. Denne relasjonen er gjensidig avhengig av og forutsetter hverandre. Derimot er en viktig presisjon at en slik relasjon må ha struktur for at den ikke blir privat, og overgår rammene til profesjonsutøveren.

1.3 Begrepsavklaring

Vi har valgt å gjøre en begrepsavklaring fordi begrepene vi bruker i oppgaven kan ha ulik betydning ut ifra hvilken kontekst de brukes i, og ønsker dermed å tydeliggjøre begrepene innhold for vår oppgave. Dette for å oppklare og unngå misforståelser eller eventuelle uklarheter som kan oppstå. Vi mener at det er viktig å klargjøre sentrale begreper for av den grunn at oppgavens formål og sammenheng kan forstås tydeligere.

Behandling:

Helsedirektoratet (2024) definerer behandling som en del av helsehjelp. “Med helsehjelp menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål, og som utføres av helsepersonell”. Begrepet blir brukt med ulike formål, men vi i denne oppgaven stiller oss kritisk til bruken av behandlingsbegrepet i møte med barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet. Vi tolker behandling som et av flere tiltak som er mulig, ikke som en helhetlig løsning.

Kriminalitet:

Kriminalitet defineres som handlinger som straffeloven betegner som straffbare, men hva som behandles og reageres på som kriminelt i samfunnet varierer fra sted til sted (Johansen, 2020). Begrepet kan også ha ulik betydning for forskjellige mennesker, med ulik bakgrunn. I denne oppgaven forholder vi oss til den generelle definisjonen og ser på handlinger som er straffbare etter loven i landet.

Kriminalomsorg:

På kriminalomsorgens egne sider står det at deres oppgave er å gjennomføre varetektsfengslinger og straffereaksjoner (Kriminalomsorgen, 2024). Videre står det at denne gjennomføringen skal skje på en slik måte at det motvirker straffbare handlinger. I Norge er det straffegjennomføringsloven som regulerer rammene for hvordan straffen skal gjennomføres og systemet er basert på humanistiske prinsipper og individuell tilrettelegging for personen som skal sone den.

Miljøarbeid/miljøterapi:

Miljøterapi, miljøbehandling og målrettet miljøarbeid er begreper som ofte brukes om det miljøterapeutiske arbeidet (Haugland et al., 2022) Miljøterapeutisk arbeid handler om å bidra til økt mestringsevne og livskvalitet. Det er systematisk tilrettelegging av fysiske, psykiske og sosiale faktorer i miljøet for å oppnå personlig vekst og utvikling hos den enkelte (Helsedirektoratet, 2021). Miljøterapi involverer en systematisk tilnærming til arbeid med mål, teknikker, datainnsamling og evaluering, med det formål å fremme utvikling og endring basert på brukerens ønsker og behov (Bakken, 2020).

Tverrfaglig samarbeid:

Tverrfaglig samarbeid er et strukturert samarbeid mellom tjenesteutøvere med ulike fagbakgrunn. Samarbeidet er avgjørende for å gi adekvat oppfølging til personer med store og sammensatte behov. Den faglige merverdien av tverrfaglig samarbeid ligger i interaksjoner mellom de ulike faglige perspektivene gjennom å kombinere ulike kompetanser og erfaringer kan man identifisere og adressere komplekse behov på en mer effektiv måte (Helsedirektoratet, 2018). I tverrfaglig samarbeid beholder hver profesjon sin unike faglighet, men fokuset flyttes fra de individuelle faglige rammene til felles målsettinger (Solvang, 2019)

Ungdomsreaksjoner:

I konfliktrådsloven § 22 står det at “reaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging består av gjennomføring av et ungdomsstormøte, utarbeidelse av en individuelt tilpasset ungdomsplan og oppfølging av planen” (Konfliktrådsloven, 2014). Ungdomsreaksjoner blir brukt som en samlebetegnelse på ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som begge er straffereaksjoner konfliktrådet har ansvaret for. Reaksjonene ble innført i 2014 og er stadig i utvikling (Konfliktrådet, u.å.)

1.4 Oppgavens struktur

Innledningsvis har vi presentert bakgrunn for tema og problemstilling. Videre har vi gjort rede for tidligere forskning som er med på å fremme aktualiteten av forskningen vår. Vi har også kommet med en begrepsavklaring over de viktigste begrepene vi bruker gjennomgående. I kapittel to legger vi frem det teoretiske rammeverket vårt. Her beskriver vi miljøterapeutisk

arbeid, tilknytningsteori, sosial læringsteori og stigma- og stemplingsteori. Dette er ulike teorier vi vil bruke når vi setter problemstillingen vår opp mot funnene våre. I kapittel tre presenterer vi de metodiske tilnærmingene som ligger til grunn for innsamling av dataene våre, forforståelsen vår og analysen. Presentasjonene av de valgte artiklene våre vil så bli presentert i en tabell. I kapittel fire vil vi presentere hovedtemaene vi fant gjennom den tematiske analysen og hvordan de valgte artiklene gjør seg gjeldende. I kapittel fem diskuterer vi hovedtemaene våre opp mot problemstillingen vår med bruk av det teoretiske rammeverket og annen relevant teori og litteratur. Avslutningsvis kommer vi med en oppsummering av de viktigste funnene våre og kommer med forslag til videre forskning.

2.0 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil vi presentere det teoretiske rammeverket som danner grunnlaget for denne oppgaven, i tillegg til sentrale teorier og tilnærminger som både rammer inn og fokuserer vår studie. Vi har i denne studien ikke basert oss kun på ett overordnet teoretisk rammeverk, men selektert flere teorier og tilnærminger for å belyse og besvare oppgavens problemstilling. Det valgte teoretiske rammeverket er særlig basert på perspektiver knyttet til miljøterapeutisk arbeid, og hvordan dette arbeidet blir utført og utformes av mennesker som jobber innenfor slike tilnærminger. Det innebærer å utforske faktorer og ulike aspekter i livet til barn og unge som begår kriminalitet og skape forståelse for deres livserfaringer i lys av den utvalgte teorien.

2.1 Miljøterapeutisk arbeid

Miljøterapi er komplekst og brukes av mange ulike fagdisipliner og profesjoner, hver med sin egen metode og tilnærming. Begrepet miljøterapi og miljøarbeid fremstår å ha nærhet til hverandre, hvor miljøterapi blant annet er en omfattende del av vernepleierfaglig kompetanse (Linde et al, 2015). Bakken (2020) legger frem at miljøterapeutisk arbeid er en pågående strøm av samhandling, der effektene virker inn på begge parter, og samhandlingen endres over tid. Sentralt i miljøterapi er relasjoner, kommunikasjon og samarbeid. Begrepet er også todelt, det består av en del som handler om miljø og en som handler om terapi. Organisering og å legge til rette kommer under miljø og forandring, og utvikling kommer under terapi (Larsen, 2022). "Miljøterapi kan forstås som et arbeid som handler om å legge til rette eller organisere slik at forandring og utvikling blir mulig." (Larsen, 2022). Sitatet over beskriver hvordan den terapeutiske praksisen omhandler å skape ideelle betingelser eller organisere miljøet på en måte som fremmer endring og utvikling hos individer eller grupper. Hovedmålet er å tilrettelegge miljøet for å større terapeutiske mål og fremme positiv endring.

Miljøterapi kan også sees på som "terapeutisk arbeid" som på en koordinert og systematisk måte søker å legge til rette for nye erfaringer ved hjelp av det sosiale og materielle miljøet. Det er en behandlingsform som benytter aktiviteter og her-og-nå situasjoner for å oppnå en ønsket endring (Snoek & Engedal, 2008). Tjenesten innebærer å både ha kunnskaper om rammefaktorer og individuelle forutsetninger, og at det sammensatte kompetansegrunnlaget

utnyttes i handlinger som gir en helhetlig tjenesteyting (Haugland et al., 2022). Landmark og Olkowska (2016) viser til at miljøterapeutisk arbeid benytter ulike velkvalifiserte tilnærminger, slik som kognitiv-, mentaliseringsbasert- og traumesensitive tilnærminger. Valget av tilnærming er nøye knyttet til institusjonens oppgave og tilgjengelige ressurser. For at miljøterapi skal være terapeutisk kreves det gjennomtenkte beslutninger, og tilnærmingen må være i tråd med institusjonens faglige og organisatoriske retningslinjer.

I rollen som miljøterapeut vil tjenesteutøveren møte tjenstemottakere direkte og arbeide innenfor gitte rammeverk, samtidig som brukerens interesser ivaretas. Dette konseptet kan forstås gjennom begrepet “bakkebyråkrat”, som stammer fra teoretikeren Michael Lipsky sin teori om arbeidet som utføres på “frontlinjen” av ulike samfunnsyrker (Ellingsen et al., 2023). Lipsky (2010) tar for seg yrker som lærer, sosialarbeider, politibetjent og andre velferdsarbeidere, og undersøker felles karaktertrekk ved hvordan de utfører sitt arbeid på vegne av samfunnet og hvordan de samhandler med tjenstemottakerne. Teorien utforsker dynamikken mellom utøveren og tjenstemottakeren, og hvordan utfallet kan resultere i gjensidig tillit og tilfredshet hos begge parter. Samtidig som det på den andre siden kan oppstå ulike utfordringer. Disse utfordringene inkluderer interessekonflikter, begrensede ressurser, tidspress, forventningspress og skjønnsutøvelse, som alle kan påvirke forholdet mellom individet og samfunnet. Lipsky sin teori om bakkebyråkraterne har som mål å øke bevisstheten om den krevende posisjonen tjenesteyterne befinner seg i, hvor deres lojalitet til faget ofte kommer i konflikt med de tjenestene de skal utføre (Lipsky, 2010).

Sentralt i miljøterapeutisk arbeid står tverrfaglig samarbeid, hvor en som tjenesteyter befinner seg i en kompleks situasjon. Brask et al (2016) betegner tjenesteyterens posisjon som “brobyggerrollen”. Rollen tjenesteutøveren har omhandler å være en koblingsmekanisme mellom tjenstemottaker og ulike instanser og ressurser i samfunnet. Det innebærer blant annet å identifisere og å tilby relevante nødvendige ressurser og muligheter, slik som utdanning, arbeidstrening, andre helse- og sosialtjenester og positive fritidsaktiviteter. Samlet sett er brobyggerrollen basert på ideen om å skape en sammenhengende og tilpasset støttestruktur rundt tjenstemottaker, som bidrar til å fremme positiv endring og rehabilitering (Brask et al., 2016).

2.2 Tilknytningsteori

Tilknytningsteorien ble utviklet av John Bowlby, og denne teorien har gitt et viktig bidrag til forståelsen av hva barn har behov for fra de er små og for å forstå betydningen av barns relasjon til omsorgspersonene (Synnevaag, 1997). Teorien ble videreutviklet av psykologen Mary Ainsworth, og i Bowlby-Ainsworth tradisjonen blir begrepet "selvstendig" brukt for å beskrive en sunn utvikling og trygg tilknytning i relasjonen mellom barn og omsorgsperson. Det som skjer på det følelsesmessige og sosiale området er den viktigste utviklingen hos et barn. Her forstår vi oss selv som et individ og som en del av et sosialt fellesskap (Håkonsen, 2014, s. 46). Bowlby (1994) sin forståelse av tilknytning vektlegger betydningen av tidlige tilknytningsmønstre mellom barn og omsorgspersoner. Han betegner tilknytningen som den "sikre basen", og refererer til en omsorgsperson som barnet opplever som trygg og pålitelig, og som støtter barnet når det utforsker verden, men vet å gripe inn ved absolutt nødvendighet. Ifølge Bowlby sin teori er rollen til den sikre basen å fungere som et fundament for barnet sitt følelsesmessige utvikling og evnen til å etablere sunne relasjoner senere i livet. Når barnet føler seg trygt knyttet til omsorgspersonen, utvikler individet en indre trygghet som gir barnet tillit til seg selv og andre. Teorien understreker viktigheten av emosjonell tilgjengelighet, responsivitet og stabilitet i omsorgsmiljøet for å fremme barnets trygghet. Noe som legger grunnlaget for sunne relasjoner, selvregulering og følelsesmessig velvære senere i barnets liv (Bowlby, 1994).

Begrepet tilknytning blir brukt på tvers av ulike fagfelt og disipliner, men det er viktig å erkjenne at tilknytning er komplekst og ikke nødvendigvis ensartet. Denne kompleksiteten reflekteres også i tilknytningsteorien som helhet. I Smith (2002) blir Bowlby sin tilknytningsteori beskrevet og modifisert. Det inkluderer en tilknytningsperson som er den primære omsorgspersonen barnet danner en tilknytning til, og tilknytningsatferd som er barnets strategier for å oppnå nærhet og trygghet. Videre definerer Smith (2002) tilknytningsbånd, som den følelsesmessige forbindelsen mellom barnet og tilknytningspersonen. Det er gjennom disse konseptene teorien viser innsikt til hvordan tilknytning påvirker barns emosjonelle utvikling og relasjoner gjennom livet.

For å kunne være en tilknytningsperson må en gi fysisk og emosjonell omsorg, sørge for å være stabil og vedvarende i barnets liv, og ha en emosjonell investering. Slik Bowlby og Ainsworth utviklet tilknytningsteorien kan en se en underliggende antakelse om at den

tryggheten en har til den første tilknytningspersonen kan ha noe å si for ungdom og voksenlivet. Blant annet når det kommer til selvforståelse. Det er blitt gjort mange studier som har sett videre på sammenhengen mellom tidlig tilknytning og senere utvikling. Til tross for denne sammenhengen, er det viktig å være klar over at det også er flere faktorer som kan spille inn (Smith, 2002).

2.3 Sosial læringsteori

Albert Bandura (Imsen, 2020) sin sosiale læringsteori fokuserer og utforsker hvordan mennesker lærer ved å observere andre mennesker og deres atferd. Tilnærmingen fokuserer på hvordan individer tilegner seg atferd, ferdigheter og kunnskaper gjennom sosial interaksjon, observasjon og modellering. Sosial læringsteori understreker betydningen av at læring ikke bare skjer gjennom direkte erfaringer, belønninger eller straff, men også gjennom å observere og etterligne andre menneskers atferd og resultat av handling. Gjennom å utforske observasjonslæring, modellering, belønning og straff, samt selvregulering, har sosial læringsteori bidratt til en dypere forståelse av hvordan mennesker utvikler atferd og tilpasser seg sine omgivelser (Imsen, 2020).

Sosial læringsteori bygger på blant annet observasjonslæring som fokuserer på at mennesker kan tilegne seg nye ferdigheter, kunnskaper og atferd ved å observere andre. Modellering baserer seg på at mennesker etterligner eller kopierer atferd som vi ser hos andre, spesielt når atferden blir belønnet eller oppfattet som positiv. Bandura understreker i sin teori betydningen av forsterkning i læring- og atferdsutvikling. Sosial læringsteori inkluderer også selvregulering ved individet sin evne til å overvåke og regulere atferd basert på indre standarder, verdier og mål (Håkonsen, 2014). Negativ atferd kan, ved hjelp av sosial læringsteori, bidra til å forklare hvordan observasjoner og etterlikning av den negative atferden i ulike miljøer, kan føre til at ungdommen utvikler eller vedlikeholder negative og mulige kriminelle atferdsmønstre (Imsen, 2020).

Når det kommer til kriminell atferd, er det mulig å se hvordan sosial læringsteori kan forklare hvordan mennesker kan speile og opprettholde kriminelle atferdsmønstre ved å observere og etterligne den avvikende atferd blant jevnaldrende. Sosial læringsteori vil dermed også

kunne ha betydning for rehabilitering, og forebygging av kriminalitet. Ved å endre omgivelsesfaktorer og tilby alternative rollemodeller, kan sosial læringsteori bidra til å fremme ønsket atferd og redusere risikoen for kriminell aktivitet hos den enkelte ungdommen og i samfunnet generelt (Håkonsen, 2014).

Hauge (2001) viser til perspektiver på kriminalitet, herunder atferdsperspektivet, normperspektivet og håndhevelsesperspektivet. Disse årsaksteoriene ligger til grunn å se og skape forståelse for hvorfor kriminalitet oppstår. Kriminalitetsfrekvensen varierer mellom ulike sosiale grupper. Det er høyere forekomst i byer enn på landet, samt at innenfor samme by kan frekvensen varierer mellom ulike bydeler og nabolag, og det er forskjell mellom aldersgrupper, kjønn og sosiale lag (Hauge, 2001, s. 15). Med opprinnelse i positivismen har atferdsperspektivet oppstått innen kriminologien. Et syn hvor årsakene til kriminalitet søkes i samspillet mellom individet og de påvirkningene individet utsettes for. I et slikt perspektiv er det ikke det individuelle med hver kriminelle person, men de holdningene, normene og verdiene som eksisterer i individets omverden. Kriminaliteten er et resultat av den kulturen, eller delkulturen, som individet eksisterer i, og dens sosiale læring (Hauge, 2001)

Ytre påvirkninger og individuelle egenskaper som blir betegnet som kriminalitetsfaktorer blir ansett som å være iboende kriminalitetsfremmende egenskaper. Faktorene innebærer blant annet lav intelligens, skilte foreldre, psykiske problemer, fattigdom og oppvekststed. Hauge (2001) skriver også at kriminalitet oppstår når lovbrøteren lever opp til omgivelsene sine forventninger, og nærmiljøet sine normer står i strid med samfunnet sine normer. Ut ifra et sosialt læringssynspunkt påvirker miljøfaktorer ungdommer mer indirekte, hvor det er medvirkende til å skape et kulturelt klima som roser, godtar og belønner tyveri eller voldsanmeldelser. Det er gjennom et slikt miljø at ungdommen lærer kriminalitetsfremmende holdninger og verdier, og kriminaliteten blir et resultat av oppvekst eller tilhørighet til dette miljøet (Hauge, 2001).

2.4 Stigma- og stemplingsteori

Å bli stemplet som avviker vil være noe Erving Goffman ville definert som stigmatisering (Goffman, 1986). Goffman var en sosiolog og samfunnsforsker kjent for sitt arbeid innenfor

symbolsk interaksjonisme og hans bidrag med den såkalte dramaturgiske metafor, hvor det sosiale livet blir sammenlignet med en teaterscene. Goffman (1986) beskrev stigma som om å synliggjøre gapet mellom hva en person burde, eller ønsker selv ønsket å være, og det personen i virkeligheten ”er”, som for eksempel kriminell. Ulike forskere fra sosialpsykologi, sosiologi og antropologi så at kriminalitet og andre avvik hadde mye likheter og, etter deres mening, og det eneste som skilte dem fra hverandre var at kriminalitet ble straffet (Hauge, 2001, s.114). Det finnes tre hovedkategorier av stigma (Goffman, 1986). Det er kroppslige stigma som er fysiske unormaliteter, karaktermessig stigma som er tillagt egenskaper, og stigma som omhandler rase og religion og kulturell tilhørighet.

Det karaktermessige stigmaet er det som omhandler kriminalitet, det som er tillagt personen, noe som avviker fra det normale, og de som er såkalt normale er de som skaper reaksjonene på avvik og som stigmatiserer (Goffman, 1986). Goffman (1986) beskriver “vi” som normale i forhold til “de” med stigma, og hvordan “de” blir sett på som unormale. Denne tanken kan videreføres til diskriminering, som igjen vil kunne begrense personen med stigma sine livssjanser. “Vi” lager da en teori som forklarer ens stigma og underlegenhet og gjør rede for den faren denne personen representerer. Det som da kan skje er at de såkalte normale menneskene i samfunnet tilegner andre personer egenskaper og roller som ikke alltid er ønsket. Eksempelvis kan dette være at “vi” behandler en som har begått kriminalitet i form av tyveri, som noen som har drept et annet menneske. Videre kan denne personen få en defensiv respons på dette, noe som igjen gjør at “vi” ser på denne responsen som et uttrykk for antagelsen vi hadde stemmer, og dermed rettferdiggjør stigmatiseringen (Goffman, 1986, s.12-13). Det stigmatiserte menneske vet og tenker det samme som resten av samfunnet om hva som er det normale. Å være normal vil derfor være noe en ønsker å være. Når man da merker at man ikke blir akseptert eller behandlet likt som alle andre blir, ifølge Goffman, skam en sentral mulighet.

De mest fremtredende kriminalitetsteoriene frem til 1950-årene så på kriminalitet som noe som kom fra unormale tilstander i den enkelte, i nærmiljøet og i samfunnet (Hauge, 2001). Det var teorier som omhandlet at ondt skaper ondt, og at manglende tilhørighet og identifikasjon med andre kunne være med på å redusere tilhørighet til samfunnet. Etter 1950-tallet begynte oppbyggingen av velferdsstaten å endre samfunnets karakter gjennom utjevning

i samfunnet, ved å redusere fattigdom og å skapte mer likhet i skolesystemet. Til tross for dette skjedde det en økning i kriminalitet, spesielt blant de unge (Hauge, 2001). Innenfor sosialpsykologien kommer det frem synspunkter om at “selvet” og “selvets” atferd kommer fra hvordan de andre i samfunnet ser på en, og dette er noe en kan overføre til kriminologien. Det å bli sett på og stemplet som en kriminell kan føre til endring i selvbildet og at du begynner å se på deg selv på samme måte. Individuer og grupper er ulike, og samfunnet godtar dette, men likevel har en tanke om hva som er “normalt”, og skiller man seg fra dette kan en bli sett på som avvik (Hauge, 2001). Det er store variasjoner i hva som blir sett på som avvik, og da i sin tur også hvordan reaksjonen på avvik er (Hauge, 2001). Både hva som blir sett på som avvik og hvordan samfunnet reagerer på dette er begge skapt av samfunnet, og disse reaksjonene kan påvirke fremtidig atferd. På den måten kan man se på kriminalitet, som avviksform, som noe samfunnsskapt. Videre kan en se på hvordan stempeling av avvikere fremmer utvikling av en avvikende livsform.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

For å belyse og svare på vår problemstilling har det blitt tatt flere avgjørelser når det kommer til fremgangsmåte for å innhente data om fenomenet vi ønsker å undersøke. Formålet med metoden er å samle inn data om et fenomenet vi ønsker å undersøke (Dalland, 2020). Metode handler altså om en stegvis fremgangsmåte hvor det er et middel når målet er å frembringe ny kunnskap.

Det finnes ulike typer metoder, som kvalitative og kvantitative metoder. I vår studie har vi valgt å ta i bruk en kvalitativ tilnærming, da vi ønsker å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste (Dalland, 2020). Vi har valgt å utføre en litteraturstudie som gjør det mulig å få innsyn i valgte fenomen, og skaper muligheter for å trekke noen konklusjoner om det spesifikke tema (Aveyard, 2019, s. 6).

Denne oppgaven tar inspirasjon fra fenomenologi og hermeneutisk vitenskapssyn.

Fenomenologi er en tradisjon som bruker menneskers subjektive erfaringer og kunnskaper om verden for å utvikle ny innsikt. Dette bygger på antagelsen om at menneskelig bevissthet alltid er rettet mot noe og analyserer omgivelsene (Thornquist, 2018). Hermeneutikk, på den andre siden, beskrives som læren om fortolkning. Hvor tolkning og forståelse fungerer som en metode for å oppnå ny kunnskap. Denne tradisjonen fokuserer på å reflektere over hvilke metodiske tilnærminger som er mest hensiktsmessig for å oppnå riktig forståelse og tolkning (Thornquist, 2018). Denne oppgaven tar mest inspirasjon fra det hermeneutiske vitenskapssynet, da vi hovedsakelig fortolker andres forskning og anvender det i vår viten. Det fenomenologiske aspektet i vår oppgave baserer seg på at de artiklene som inkluderes tar utgangspunkt i intervju og undersøkelse av menneskers opplevelse og erfaringer rundt fenomenet vi ønsker å undersøke.

3.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie er en tolkning av eksisterende litteratur som omhandler et spesielt tema eller problemstilling (Aveyard, 2019). Det handler om å identifisere et eller flere forskningsspørsmål og prøve å finne svar på disse gjennom analyse av relevant litteratur som er funnet gjennom systematiske søk i databaser. Litteraturstudier er en veldig nyttig metode når det kommer til å få ny innsikt i ulike temaer (Aveyard, 2019). Det finnes ulike måter å gjøre litteraturstudier, deriblant systematisk gjennomgang som vi har benyttet oss av. I søken etter litteratur er det ulike steg en må igjennom og være klar over (Forsberg & Wengström, 2015, s. 175).

Første steg i litteraturstudien er å finne en problemstilling, og eventuelle forskningsspørsmål, som vi ønsker å finne ut mer av (Forsberg & Wengström, 2015, s. 30). I en litteraturstudie kan en ha med så mange studier en vil, og det beste ville vært å ha med all forskning på området. Dette kan være vanskelig å få til, blant annet av praktiske årsaker, og at forfatterne ikke alltid klarer å finne alle studier. Vi endte med å kun en problemstilling vi ville forske og finne svar på.

Neste steg i litteratursøk er å finne relevante databaser for å starte og begrense søket. For å finne litteratur som dekker kvalitativ forskning og individuelle opplevelser, har vi søkt i Cinahl. I Campell Library finnes tekster som behandler effekten av tiltak innenfor områder som sosialfeltet og kriminologi. Videre gjorde vi søk i Cochrane Library som er en database som inneholder forskning om effekten av tiltak for forebygging og behandling, samt Idunn som inneholder nordiske tidsskrifter innenfor ulike fagområder. Vi har også gjort søk i Oria, Campbell Systematic Review, Academic Search Elite og Google Scholar (Høgskulen på Vestlandet, u.å.). De ulike databasene omhandler både nasjonal og internasjonal forskning, vi brukte derfor ulike søkeord både på norsk og engelsk.

Neste steg i litteraturstudiet er å finne relevante søkeord (Forsberg & Wigström, 2015, s. 31.). Disse fant vi ved å bruke problemstillingen vår og dele den opp, og finne ulike ord på norsk og engelsk som vi kunne bruke i søkeprosessen. Ordene vi endte opp med å bruke var: miljøarbeid, miljøterapi, miljøterapeutisk arbeid, fengsel, ungdomskriminalitet, kriminalomsorg, gjenopprettende prosess, unge kriminelle, tilbakeføring,

tilbakeføringsprosess, youth unit prison, treatment, behavioral health services, recidivism, relapse, youth, Milieu therapy, jail, prison, incarceration, juvenile, juvenile offenders, adolescents, teenagers og young adults. For å avgrense eller utvide søkene våre kombinerte vi søkeordene på ulike måter og brukte “AND” og “OR” i søkefeltet. Ved bruk av “AND” avgrenser vi søket fordi ordenen vi søker med må være med, bruken av “OR” utvider søket da artiklene vi får opp kan inneholde ett eller flere av ordene (Helsebiblioteket, 2020). Videre måtte vi finne og velge ut den litteraturen vi fant relevant for vår studie for så å kritisk vurdere disse (Forsberg & Wigström, 2015, s. 31).

3.3 Våre søk

Dette underkapittelet tar for seg vår søkeprosess, som har vært avgjørende for å samle inn og finne relevante artikler for vår studie. Det er blitt utført flere søkestrategier i ulike databaser, hvor vi har vurdert materialet for å sikre at det kan bidra til å svare på vår problemstilling.

3.3.1 Tabell 1

Under kommer en systematisk oversikt over hvilke søk som er utført, i hvilken database, hvilke avgrensninger som ble tatt i bruk, antall treff og de/den som har mest relevans for vår studie,

Dato	Database	Søkeord	Kombinasjoner	Antall treff	Relevans
-------------	-----------------	----------------	----------------------	-------------------------	-----------------

12.01.24	Idunn	Ungdomskriminalitet	Avgrenset publikasjon 2015-2023	27	<p>1. «Barn i fengsel – også barneverntjenestens ansvar» Av: Elisabeth Gording Stang & Ida Hydle</p> <p>2. «Utilregnelighet hos barn mellom 15 og 18 år: utfordringer og muligheter» Av: Linda Gröning, Øyvind Ottesen & Kari Øverland</p>
12.01.24	Google Scholar	Gjenopprettende prosess	Avgrenset publikasjon 2010-2024	98	<p>1. «Hva slags kriminalomsorg fengsles barn og unge i? En studie av de norske ungdomsenhetene» Av: Elisabeth Fransson</p> <p>2. «Barn skal ikke fengsles ... men noen barn må.. » Av: Elisabeth Fransson, Yngve Hammerlin & Sven-Erik Skotte.</p>

22.01.24	Campbell Systematic Reviews	Juvenile Offenders, youth unit prison, treatment, relapse	Kombinert med AND og OR Avgrenset publikasjon 2010- 2023	21	<p>1. PROTOCOL: The effects of resettlement/re-entry services on crime and violence in children and youth: A systematic review</p> <p>Av: Jennifer S. Wong, Chelsey Lee & Natalie Beck</p>
----------	-----------------------------------	---	--	----	--

22.01.24	Oria.no	Behavioral health services, recidivism, youth, relapse	Kombinert med AND Avgrenset publikasjon 2010-2024	177	<p>1. Connection to mental health care upon community reentry for detained youth: a qualitative study. Av: Matthew C Aalsma, James R Brown, Evan D Holloway & Mary A Ott</p> <p>2. Formerly Detained Adolescents’ Narratives: On the Interplay between Quality of Life and Desistance Av Nele Van Hecke, Florian Meulewaeter, Wouter Vanderplasschen, Lore Van Damme, Jan Naert, Sara Rowaert og Stijn Vandevælde.</p> <p>3. How previously detained youths perceive “mental health” and “counseling” Av James R. Brown , Evan D. Holloway , Erica Maurer , David G. Bruno , Gifty D. Ashirifi and Matthew C. Aalsma</p> <p>4. The bumpy road to change: a retrospective qualitative study on formerly detained</p>
----------	---------	--	---	-----	---

adolescents' trajectories
towards better lives.
Av Nele Van Hecke, Wouter
Vanderplasschen, Lore Van
Damme & Stijn Vandeveld

24.01.24	Idunn	Fengsel, miljøterapi	Kombinert med AND Avgrenset publikasjon 2015-2023	4	0
----------	-------	----------------------	---	---	---

24.01.24	Cochrane Library	Milieu therapy, jail prison, juvenile, relapse	Kombinert med AND og OR Avgrenset publikasjon 2015-2024	33	0
24.01.24	Google Scholar	Miljøterapi, ungdomskriminalitet	Avgrenset publikasjon 2020-2024	31	1. «Når barn begår lovbrudd- en kvalitativ undersøkelse av yrkesutøverens handlingsrom og dilemmaer i lys av makt- og selvteknologier» Av: Susanne Evelyn & Fjeld Haugen
24.01.24	Google Scholar	Miljøterapi, miljøarbeid, fengsel, kriminalomsorg	Avgrenset publikasjon 2020-2024	27	1. «Rehabilitering i norsk kriminalomsorg» 2. «Risikofaktorer og forebygging av gjentatt kriminalitet» Av: Kristin Johnsen
24.01.24	Idunn	Unge kriminelle Fengsel tilbakeføring	Avgrenset publikasjon 2010- 2023	5	1. «BARNEFENGSEL» Av: Sidsel Skotland
24.01.24	Idunn	Tilbakeføringsprosess, fengsel	Avgrenset publikasjon 2010-2023	3	1. «Samordnede velferdstjenester til personer etter soningsglippsoner og broer» Av: Ellen Andvig & Bengt Karlsson

25.01.24	CINAHL	Milieu therapy, jail	Avgrenset Age adolescent 13- 18 år	3	<p>1. «Measuring Treatment Motivation in Secure Juvenile Facilities»</p> <p>Av: G. H. P. Van der Helm, I. B. Wissink, T. De Jongh & G. J. J. M Stams</p>
25.01.24	Academic Search Elite	Milieu therapy, adolescents, teenagers, young adults, Jail, prison, incarecreation	Milieu Therapy AND adolescents or teenagers or young adults AND jail or prison or incarecreation	4	<p>1. «Aggressive Incidents in Residential Youth Care»</p> <p>Av: Jantine Van den Tillaart, Ellen Eltnik, Geert-Jan Stams, Peer Van der Helm og Inge Wissink</p> <p>2. «A 3-year follow-up study of Swedish youths committed to juvenile institutions: Frequent occurrence of criminality an health care use regardless of drug abuse»</p> <p>Av: Ola Ståhlberg, Sofia Boman, Christina Robertsson, Nora Kerekes, Henrik Anckarsäter og Thomas Nilsson</p>

3.4 Inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier

Det er gjennomgått et utvalg av artikler i denne oppgaven. For å kunne skille ut hvilke artikler vi skulle ta i bruk i vår studie, ble utvalget basert på ulike inklusjons- og eksklusjonskriterier. Inkluderings- og ekskluderingskriterier fungerer som retningslinjer for å bistå med å definere hvilken litteratur som skal inkluderes, og hvilke som skal ekskluderes. Disse kriteriene hjelper oss å presist definere relevante studier som tar for seg ulike aspekter ved vår problemstilling (Aveyard, 2019). Artiklene som er inkludert i vår studie skal ha møtt kriteriene om relevans og vært utgitt av et fagfelleverdert forlag. Inkluderingskriteriene vi kom frem til var at studiene skulle omhandle ungdomskriminalitet, straffegjennomføring, ettervern og miljøterapeutisk arbeid, i en sammenheng eller hver for seg. Vi ønsket også at det skulle være studier hvor brukergruppen “ungdom” enten ble omtalt, fokusert på eller er informanter, og da helst i alderen 15 til 18 år. Artiklene måtte enten være engelskspråklige eller på et skandinavisk språk. Studiene som ble inkludert skulle være publisert i tidsrommet 2010 til 2024, og være enkeltstudier eller primærstudier. Der det ble mange treff, avgrenset vi tidsrommet ytterligere blant annet fra 2015 til 2024 og 2020 til 2024. Dette for å få færre treff og artikler som var utgitt nærmest dagens dato. Vi har inkludert åtte artikler som grunnlag for vår studie. Det er viktig å belyse at ikke alle artiklene er av samme kvalitet, men at dette kan være mer en gode enn noe negativt. Aveyard (2019) poengterer at dette skaper en større dybde i oppgaven og ulikheter bidrar til en refleksjon og diskusjon som nødvendigvis ikke hadde oppstått dersom alle de inkluderte artiklene var av samme slag.

3.5 Ethiske overveielser i studien

I forskningsprosjektet vårt har vi gjort flere etiske overveielser. Ethiske overveielser handler om å reflektere over etiske utfordringer en kan møte på i prosjektet og fremme god og ansvarlig forskning (NESH, 2021).

I litteraturstudier er det færre etiske problemstillinger en kan stå overfor, sammenlignet med studier som har direkte kontakt med informanter. Litteraturen som blir brukt er gjerne allerede kvalitetssikret, og godkjent av en etisk komité eller at andre etiske betraktninger er gjort (Forsberg & Wengström, 2015, s. 59). Det blir derfor vår oppgave å sørge for at litteraturen

er. Det er også viktig å være kritisk gjennom hele søkeprosessen, og være klar over at artiklenes kvalitet kan variere, og dette er noe som må vurderes kontinuerlig. En annen viktig etisk overveielse vi må passe på når vi bruker forskningsresultatene, er at vi referer riktig og nøyaktig og at informasjonen blir presentert rett og helhetlig. Det er også vesentlig at informasjonen ikke bare blir presentert etter egne interesser og behov (Forsberg & Wengström, 2015, s. 75).

I de artiklene vi har valgt å inkludere i vår litteraturstudie kommer det frem at de har kvalitetssikret arbeidet sitt på ulike måter. Blant annet er materialet som er blitt transkribert sendt mellom forskere for å kunne sikre at all informasjon er med og forstått riktig. Forskerne skriver også at de aktivt har forholdt seg til nasjonal komité for forskningsetikk i samfunnskap og humaniora, og at prosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata. Når vi har anvendt forskningen vår i denne masteroppgaven har vi vært nøye når det kommer til kildehenvisninger. Vi har vist hvor informasjonen kommer fra, og ved direkte sitat har vi tydeliggjort dette etter American psychological association 7th stil. Bevisstheten og oppmerksomheten knyttet til et mulig dilemma ved å fremlegge det helhetlige bildet til de inkluderte forskningsstudiene er til stede. Hvor alle åtte inkluderte forskningsartikler skal presenteres i én oppgave. Vi har likevel vært nøye da vi leste igjennom artiklene. Når vi har gjenfortalt hva disse består av, har vi passet på at forskningens formål og funn kommer frem på en slik måte at deres interesser blir ivaretatt så langt det lar seg gjøre i en slik masteroppgave.

3.6 Styrker og svakheter ved valgt metode

I vår valgte metode er det ulike styrker og svakheter som gjør seg gjeldende. Vi ønsker derfor å adressere disse. En styrke ved å utføre litteraturstudier er at metoden gir oss muligheten til å inkludere et bredt utvalg av forskning og innsamling av data, både nasjonal og internasjonal, sammenlignet med mulighetene ved gjennomføring ved eksempelvis intervju som metode. Ved å utføre en litteraturstudie anser vi at det er en styrke at dataen fra forskningsartiklene er fagfellevurdert og at de inkluderte artiklene er publisert av legetime forlag. Vi må likevel stille oss kritisk til artiklene. En annen styrke ved vår valgte metode er at den sammenfatter og vurderer ulike forskningsresultater og kan gi et helhetlig bilde av kunnskapsstatusen på

området, og kan også sette lys på hva som kan være manglende i forskningen. Dette kan bidra til å informere praksis og beslutningstaking på en effektiv og evidensbasert måte. Derimot kan vi se at en svakhet ved vår valgte metode kan være variasjonen i ulike forskningsdesign, og populasjon mellom de inkluderte studiene gjør at det i større grad blir utfordrende å sammenligne resultater og trekke konklusjoner.

Svakheter ved valgt metode er at vi ikke har lik mulighet til å påvirke forskningen i den grad av å stille egne spørsmål, slik at vi kan få svar på akkurat det vi ønsker, og komme med egne innvendinger. Likevel har vi hatt tilgang på utallige forskningsartikler og føler at dette har bidratt til å få et større helhetlig bilde slik at vi kan gi et mer allsidig svar på vår problemstilling. Det kan være vanskelig å lese og analysere så nøytralt som en burde, noe som er en svakhet ved metoden. Det å skulle analysere og fortolke hva andre forskere skriver om kan være en utfordring. Vi ser i denne sammenheng at det har vært positivt å være to. På denne måten har vi i større grad en forutsetning for å få frem et nyansert bilde i gjennomgang av artiklene og i den tematiske analysen. Vi har gjort søk i ulike databaser, og det kan tenkes at vi burde søkt i enda flere, men med denne oppgavens omfang tenker vi at det har vært tilstrekkelig slik vi har gjort det, da vi opplever selv at vi brukte god tid og var nøye i utvalget.

3.7 Tematisk analyse

Vi har i denne oppgaven brukt Braun og Clarke (2022) sitt rammeverk som inspirasjon for utførelsen av tematisk analyse. I det Braun og Clarke (2022) betegner som fase en, som omhandler forberedelsene, begynte vi med å identifisere forskningsspørsmål og innhentet relevant kvalitative data, deretter identifiserte vi disse. I andre fase kodet vi dataene. Vi identifiserte meningsfulle faktorer og fenomener fra de inkluderte forskningsartiklene og fant passende koder til dem. Deretter systematiserte vi kodene i grupper av relevans. Vi endte opp med å ha åtte grupper, som også kan kalles undertemaer, som var blant annet var “Rammer for ungdomsreaksjoner”, “indre faktorer for endring”, “ytre faktorer for endring”, “makt og avmakt”, “samhandling” og “miljøterapeutisk arbeid” for å nevne noen.

Etter systematiseringen av kodene følger den tredje fasen, som innebærer å søke etter temaer ved å gjennomgå kodene, identifisere mønstre og likheter eller avvik som kan fremstå som mulige temaer. I denne fasen ble temaene mer synliggjort ettersom vi jobbet med grupperingen. Det ble i denne fasen formet ulike temaer som vi følte hadde relevans for problemstillingen, og eliminert de som ikke hadde relevans. Avslutningsvis i denne fasen av den tematiske analysen stod vi igjen med fire temaer; relasjonsbygging, tverrfaglig samarbeid, makt og ettervern. Den fjerde fasen består av å gjennomgå og å beskrive relevans for hvert av temaene som er produsert av data. Dette ble gjort ved å betegne både vår forståelse av temaet og hvordan de inkluderte forskningsartiklene legger frem de ulike temaene. Til slutt i den systematiske analysen er den femte fasen, som omhandler integrering av de identifiserte temaene i et analytisk narrativ som utforsker og forklarer funnene. Braun & Clarke (2022) legger vekt på betydningen av en interaktiv tilnærming til tematisk analyse. Det er slik at vi kontinuerlig går frem og tilbake gjennom de ulike fasene, som nevnt, for å forbedre og utdype analysen. Dette er med på å sikre grundighet, systematikk og velbegrunnede funn i analysen, samtidig som at det viser at temaene er representative og relevante for problemstillingen. For oss resulterte dette i at vi identifiserte enda et relevant tema for å svare på problemstillingen, altså temaet endringsarbeid.

For å kunne analysere litteratur er det nødvendig å sammenligne resultatene fra de ulike inkluderte artiklene, noe som gjør det mulig å se det helhetlige bilde av egen studie (Aveyard, 2019). Å utføre en tematisk analyse er å identifisere, undersøke og registrere ulike temaer fra de inkluderte artiklene. Temaene blir generert fra å trekke ut det mest relevante for eget forskningsspørsmål, og kan bli kombinert med temaer fra de andre inkluderte artiklene. Aveyard (2019) legger frem at det er to ulike fremgangsmåter å utarbeide hovedtemaer på. Den ene fremgangsmåten omhandler å samle ulike undertemaer som likner på hverandre i grupper. Grupperingen av temaene kan tydeliggjøre betydningen av undertemaene og skape et større helhetsinntrykk over tematikken, som videre kan utvikle en forståelse av hva hovedtemaene kan omfatte. I prosessen med å utvikle hovedtemaer ble de ulike undertemaene re-kategorisert og re-sortert. Temaene ble avslutningsvis satt sammen og omformulert slik at de i størst mulig grad bidro til å besvare problemstillingen. Temaene sine endelige navn ble: relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling, tverrfaglig samarbeid før, under og etter straffegjennomføring, makt i form av asymmetriske relasjoner og tjenesteutøvelse, ettervern

som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring og endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagte tiltak.

3.7.1 Tabell 2

I denne tabellen blir temaene systematisk presentert. Tabellen viser vannrett de ulike temaene, og loddrett de ulike inkluderte artiklene. Kryssene viser i hvilke artikler som inkluderer de ulike temaene.

Tema → Forfatter ↓	Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling.	Tverrfaglig samarbeid før, under og etter straffegjennomføring	Makt i form av asymmetriske relasjoner og tjenesteutøvelse	Ettervern som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring	Endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagte tiltak
Aalsma et al., (2014)		X	X	X	X
Fransson, (2020)		X	X		X
Poots & Sten-Gahmberg, (2024)	X			X	
Skippervik, (2019)		X	X	X	X
Stang & Hydle, (2015)	X	X	X	X	
Van Hecke et al., (2019)	X		X	X	X
Van der Helm et al., (2013)	X		X		
Van den Tillaart et al., (2018)	X		X	X	

3.8 Presentasjon av valgte artikler

I etterkant av å ha utført søk i ulike databaser etter artikler som passet til vårt tema og problemstilling, kom vi frem til åtte artikler vi ønsket å bruke i vår studie. Forskningsartiklene blir presentert i en systematisk oversikt hvor fokus og formål, samt metoden som er blitt brukt. I løpet av gjennomgangen av hver studie vil vi også legge frem noen av artikkelens styrker og svakheter som en del av vår kritiske tenkning.

3.8.1 Tabell 3

I denne tabellen kommer det en presentasjon av de inkluderte forskningsartiklene, deres fokus, formål og metode, samt styrker og svakheter.

Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn
Stang, E.G & Hydle, I. Barn i fengsel- også barneverntjenestens ansvar Tidsskriftet Norges Barnevern 2015	Dataene er samlet inn gjennom intervju Ser på FN's barnekonvensjon sine krav til håndtering av norske kriminelle ungdom	Ungdommer føler på et maktovergrep og integritetskrenkelser som følge av å føle seg som "kasteball i systemet".
Styrker	Svakheter	
Omhandler norsk kriminalomsorg, som er noe vi har hovedfokus på i vår problemstilling, selv om vi også ser på det internasjonalt. Artikkelen tar for oppfølging av unge lovbryttere, før, under og spesielt etter soning. Det er etter soning, altså ettervernet, en del av det vi ønsker å belyse i vår problemstilling.	Det at studien fokuserer mest på barnevernet, og tjenesten sin rolle i ettervern. Noe vi ser på som en svakhet da det er flere aktører involvert i styrking av ettervernet.	
Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn
Fransson, E.	Dataene bygger på et utvalg av en fengselsetnografisk studie som er dokumentstudier, topografisk	Funnene viser at til tross for at begge ungdomsenhetene i Norge er innenfor samme

<p>Hva slags kriminalomsorg fengsles barn og unge i?- en studie av de norske ungdomsenheten</p> <p>Videnskabeligt tidsskrift for psykologi</p> <p>2020</p>	<p>materiale, samtaler og deltagende observasjon</p>	<p>organisasjonsmessige rammer og mandat, er det utviklet ulike kulturer og identiteter.</p> <p>Reiser derfor spørsmål om hvilke former for kriminalomsorg unge fengsel i.</p>
<p>Styrker</p>		<p>Svakheter</p>
<p>Tar for seg historien rundt Norges håndtering av ungdomskriminalitet fra 1900-tallet frem til i dag. Noe som skaper et mer helhetlig syn på hvorfor kriminalomsorgen er slik den er i dag, og bidrar til i vår problemstilling å belyse rammene til ungdomsenhetene i Norge.</p> <p>Forskningen skriver om miljøarbeid og miljøterapi sin plass i ungdomsenhetene.</p> <p>Intervjuet både ansatte og innsatte på begge ungdomsenheten i Norge. Dette bidrar til å få flere perspektiver.</p>		<p>Ved å fokusere mer på organisatoriske rammer og strukturer i ungdomsenheten, er kritikken i artikkelen mer rettet mot etableringen enn selve arbeidet som utføres. Vi ser det som en svakhet da innsynet blir smalt når det kommer til utførelsen av miljøterapi og miljøarbeid som faktor i å forebygge tilbakefall til kriminalitet.</p>
<p>Forfatter, tittel, tidsskrift, år</p>	<p>Metode (Datainnsamling, analyse)</p>	<p>Resultat og funn</p>
<p>Van den Tillaart, J., Eltink, E., Sams, G-J., Van der Helm, P., & Wissink, I.</p> <p>Aggressive Incidents in Residential Youth care</p> <p>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</p> <p>2018</p>	<p>Det er blitt sendt ut en undersøkelse til 159 som bor/har bodd på ulike institusjoner. 96 gutter og 63 jenter.</p> <p>Ser på forskjellen på institusjoner rundt i verden og sammenligner land opp mot hverandre</p> <p>Ser på frivillig/ufrivillig plassering og sikker/lukket til lite sikker/lukket institusjoner og tilstedeværelse av obligatorisk behandling påvirker ungdommen</p>	<p>Ungdommene som soner i åpne og halvsikre institusjoner opplever flere muligheter for vekst, enn andre jevnaldrende som soner i sikre institusjoner</p> <p>En mer positiv oppfatning av gruppekultur i åpne institusjoner viser seg å være relatert til mindre aggressive hendelser.</p>

Styrker	Svakheter
<p>Det er både gutter og jenter som har deltatt på undersøkelsen, og artikkelen omfatter studier fra flere land utenom Skandinavia. Noe som skaper et bredt og helhetlig bilde.</p> <p>Studien fremmer at det er en sammenheng mellom kultur og gruppemiljø på institusjonene og utagerende atferd. De poengterer at begge fenomenene har en gjensidig effekt, noe som passer til vårt teoretiske rammeverk.</p>	<p>Brukergruppen er ikke tydelig definert, og det fremkommer ikke om de har eller ikke begått kriminelle handlinger. Noe som gjør at vi ikke direkte kan overføre dataene i studien til vår.</p> <p>Det er blitt brukt et spørreskjema, hvor studien selv også adresserer svakheter knyttet til at svarene ikke nødvendigvis gjenspeiler virkeligheten. På den måten at ungdommene kan ha avgitt svar som er mer sosialt akseptable.</p> <p>Vi ønsker ut ifra vår problemstilling også å se på arbeidet rundt ungdommene, det er derfor en svakhet at de som jobber på de ulike institusjonene ikke er med i spørreundersøkelsen.</p>

Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn
<p>Van der Helm, G. H. P, Wissink, I. B, De Jongh, T., & Stams, G. J. J. M</p> <p>Measuring treatment Motivation in Secure Juvenile Facilities</p> <p>International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology</p> <p>2013</p>	<p>Undersøkelse av behandlingsmotivasjon til 264 ungdommer som har bodd på lukkede institusjoner i Nederland.</p> <p>Det blir tatt i bruk bekreftende faktoranalyse for å etablere om målene til en konstruksjon, stemmer overens med forskernes forståelse av et fenomens natur.</p>	<p>Ungdommene snakker om aggresjon som en “normal” måte å håndtere vanskelige situasjoner ute i samfunnet.</p> <p>Ungdommene i undersøkelsen sier de bare føler seg trygge i en gruppe da de vet de kan forsvare seg fysisk.</p>

Styrker	Svakheter
<p>Studien har fått respons fra mange ungdommer, både gutter og jenter, som har begått kriminelle handlinger. Noe vi ser styrker validiteten til</p>	<p>Samarbeidsvilligheten til ungdommene som er med rapporteres å være varierende. Oppmerksomheten er også noe studien selv stiller seg kritisk til da flere er</p>

artikkelen og bidrar til et mer helhetlig perspektiv på behandlingsmotivasjon.

Studiens forskningsspørsmål retter seg mot hva som virker motiverende for ungdommer som bor på institusjoner til å delta i behandling. Dette ser vi på som en styrke, da vi ser likheter til aspektet i vår problemstilling om hvordan miljøterapeutisk arbeid kan bidra til å forebygge tilbakefall til kriminalitet.

diagnostisert med “mild intellectual disability”, noe som kan ha påvirket deres svar. Dette kan ha påvirket resultatene.

Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn
<p>Aalsma, M.C., Brown, J.R., Holloway, E.D & Ott, M.A.</p> <p>Connection to mental health care upon community reentry for detained youth: a qualitative study</p> <p>BMC Public Health</p> <p>2014</p>	<p>Det ble gjennomført kvalitative intervjuer med 39 deltakere, hvor det var 19 grupper med ungdom, som var ferdig sonet for lovbrudd, og omsorgspersonene deres.</p>	<p>Ungdommene oppfatter soningen og forvaringen som en krisehendelse, og ved å motta psykisk helsehjelp under soning kan motivasjonen for å oppsøke behandling etter løslatelse til samfunnet øke.</p>
Styrker	Svakheter	
<p>Artikkelen fokuserer på hva som er viktig for at ungdommen skal oppsøke, eller fortsette å motta, psykisk helsehjelp etter endt soning. Samtidig belyser studien hvilke faktorer som har innvirkning på oppfølgingen av ungdommen etter endt soning. Vi ser på dette som en styrke da vi ønsker å undersøke hvordan miljøterapeutisk arbeid, og andre mulige faktorer, kan styrke ettervern til barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet.</p>	<p>Studien legger frem ulike faktorer som har betydning for at oppfølgingen av ungdommen etter soning. Vi ser det som en svakhet at det derimot ikke er inkludert i artikkelen hva som må ligge til grunn for at de ulike faktorene skal fungere med den hensikten som ønsket, og hvordan de ulike tjenestene skal oppnå god oppfølging.</p>	
Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn

<p>Skippervik L.J.B</p> <p>Barnevernstiltak i straffegjennomføring - eit ukomplisert samspel</p> <p>Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål</p> <p>2019</p>	<p>Artikkelen baserer seg på offentlige dokumenter og annen relevant teori om fenomenet.</p>	<p>Funnene viser til at ved flerfaglig- og etatlig samarbeid vil det være mulig å møte de samtlige behovene til samfunnet og lovbrøyteren, og ved gjenopprettende prosesser, struktur, tett oppfølging og hensiktsmessige aktiviteter vil det være muligheter for endring og vekst hos barnet eller ungdommen som har begått lovbrudd.</p>
<p>Styrker</p>		<p>Svakheter</p>
<p>Studien belyser det komplekse samspillet mellom de ulike tjenestene i samfunnet og ungdomsenhetene i kriminalomsorgen. Dette kan bidra til å kunne se på hvordan gjennomføring av ungdomsreaksjoner og ettervern er, og hva som eventuelt kan endres for et bedre utfall.</p>		<p>Artikkelen tar for seg ungdomsreaksjonene på et overordnet nivå, noe vi ser på som svakhet, da vi ønsker både å se organisatoriske rammer og gå mer i dybden på tjenestene som blir utført overfor brukergruppen.</p>
<p>Forfatter, tittel, tidsskrift, år</p>	<p>Metode (Datainnsamling, analyse)</p>	<p>Resultat og funn</p>
<p>Poots C.M & Gahmberg S.S</p> <p>Unge lovbrøytere og overgangen til voksenlivet.</p> <p>Søkelys på arbeidslivet (Universitetsforlaget)</p> <p>2024</p>	<p>Registerdata fra Statistisk sentralbyrå i analysen ved å se på tidligere unge kriminelle sin deltakelse i utdanning og arbeid, yrkesinntekt og mottak av trygdeytelser i alderen 15 til 30 år.</p> <p>Dataene innsamlet omfatter de som er født i perioden 1985 til 1988, og bosatt i Norge da de var 15 år, som deretter ble delt inn i fem grupper etter alder ved begått lovbrudd, og om individet blir straffet en eller flere ganger.</p>	<p>Bakgrunnen til de unge som har begått lovbrudd medfører at de ofte har dårligere oppvekstkår enn jevnaldrende, og hvor foreldrene har lavere utdanning og inntekt, høyere mottak av kommunale tjenester og oftere mottar tjenester fra barnevernet i barnets oppvekst.</p> <p>Unge som blir straffet for lovbrudd har i snitt har svakere livsløpsutfall utover 20-årene enn jevnaldrende som ikke har blitt straffet, og gjennomgående er det mulig å se at unge som blir straffet</p>

		for lovbrudd flere ganger, har dårligere oppvekst enn de unge som kun blir straffet en gang.
Styrker		Svakheter
<p>Studien belyser betingelser for kriminalitet, og poengterer potensielle konsekvenser for videre livsløp. Noe vi ønsker å se på i vår problemstilling</p> <p>Artikkelen viser på en systematisk måte hvem unge lovbrutere i Norge er, hvor utsatte de er og hvor vedvarende problemene deres er. Noe som kan bidra i å se på forebyggende faktorer når det kommer til tilbakefall og hvordan vi kan styrke ettervernet.</p> <p>Studien ser også kriminalitet som er begått av mennesker i alderen 15 til 24 år, noe som omhandler den aldersgruppen vi ønsker å undersøke</p>		<p>Studien tar ikke for seg de ulike grunnene for hvorfor noen begår kriminalitet og hvorfor tilbakefall forekommer. De legger for det meste frem tall og statistikk. Dette ser vi på som en svakhet da vi også ønsker å se på ulike grunner til kriminalitet, og hvordan ta avstand fra kriminalitet.</p>
Forfatter, tittel, tidsskrift, år	Metode (Datainnsamling, analyse)	Resultat og funn
<p>Van Hecke, N., Vanderplasschen, W., Van Damme, L. & Vandeveld, S.V</p> <p>The bumpy road to change: a retrospective qualitative study on formerly detained adolescents’ trajectories towards better lives.</p> <p>Child Adolesc Psychiatry Ment Health.</p> <p>2019</p>	<p>Dataen som benyttes i denne studien tar utgangspunkt i dybdeintervjuer med 25 ungdommer i alderen 15 til 18 år, i gjennomsnitt åtte måneder etter avsluttet soning.</p> <p>Deretter ble det utført en tematisk analyse ved bruk av NVivo11, og funnene ble systematisk kategorisert i ulike temaer.</p>	<p>Det å være omgitt av et solid og omsorgsfullt nettverk av gode og positive relasjoner, samt profesjonelle omsorgspersoner, sammen med tilgangen til grunnleggende ressurser, viser seg å være store bidragsyttere i motivasjonen til endring hos ungdommene som soner en straff.</p>
Styrker		Svakheter

Studien tar for seg samme brukergruppe vi ønsker å skrive om og temaer som omhandler den gjenopprettende prosessen tilbake til et verdsatt liv og bort fra skadelig livsstil. Den tar også for seg motstandskraft hos den enkelte. Dette er temaer som kan bidra til å svare på problemstillingen vår.

Studien benytter seg av dybdeintervju som metode, noe som bidrar til å skape en dimensjon i vår oppgave sammen med de andre inkluderte artiklene som består av andre metoder.

Studien legger selv frem en svakhet ved sin studie at de for det meste legger frem positive aspekter. Dette ser også på en svakhet da vi ønsker et helhetlig bilde slik at vi kan diskutere de negative aspektene opp mot andre funn i artikkelen og funnene våre forøvrig.

4.0 Analyse av hovedtema

Gjennom tematisk analyse av våre åtte inkluderte forskningsartikler ble det identifisert fem temaer. Disse temaene skal vi presentere i de neste underkapitlene. Målet med tematisk analyse er å sammenfatte meningsinnholdet fra alle de inkluderte studiene. Temaene som er utformet tillater identifisering av nye meninger, i motsetning til en individuell vurdering av hver enkelt studie (Aveyard, 2019). Våre temaer bidrar til å utforske ulike aspekter ved vår problemstilling.

4.1 Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling

Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling er et av hovedtemaene som fremkommer i fem av de åtte inkluderte artiklene i denne oppgaven (Poots & Sten-Gahmberg, 2024; Stang & Hydle, 2015; Van Hecke et al, 2019; Van der Helm et al., 2013; Van den Tilaart et al., 2018). Vi forstår relasjoner ut ifra de inkluderte artiklene som noe som kan legge grunnlaget for positiv vekst og utvikling, hvor følelsen av å bli sett og tilretteleggingen av omgivelsene bidrar til stabilitet og opplevelsen av trygghet.

Ungdom som har opplevd omsorgssvikt i oppveksten, og opplevd en rekke flyttinger mellom fosterhjem og barnevernsinstitusjoner, er ofte en del av bakgrunnshistorien til de som havner i strafferettssystemet. Ungdomstiden er en periode hvor relasjonelle og normative grenser utforskes, og dette skjer i et forsøk på å finne ut hvem en er og hvilke posisjon en skal ta i forhold til andre og samfunnet (Poots & Sten-Gahmberg, 2024; Stang & Hydle, 2015; Van Hecke et al., 2019). Når ungdom blir straffet for en kriminell handling, kan dette føre til negativ selvopfatning og redusere muligheten til å gjennomføre utdanning (Poots & Sten-Gahmberg, 2024). Det kan også føre med seg et stigma fra samfunnet i form av å bli assosiert som og med andre kriminelle, noe som påvirker ens atferd som igjen vil kunne påvirke den enkeltes ungdom sin mulighet til å skape gode relasjoner (Poots & Sten-Gahmberg, 2024). Empirisk forskningsdata og analysen til Van der Helm et al. (2013) antyder at ungdomskriminelle kan se på aggresjon som en normal måte å håndtere situasjoner både innenfor og utenfor institusjoner. Dette kan ses på i lys av både deres individuelle opplevelser og ungdommens oppvekstmiljø, som kan ha vært preget av vold, usikkerhet eller mangel på

mestringsstrategier. Noe som videre kan påvirke ungdommens evne til å knytte positive relasjoner.

I artikkelen til Van der Tillaart et al (2018) poengteres det at før ungdommen ble plassert på institusjon, har mange manglet støtte og struktur fra sitt sosiale miljø som eksempelvis kan være venner og familie, samt en trygg arena for å bygge meningsfulle relasjoner med jevnaldrende. Positiv relasjonsbygging som et tiltak for forebygging av gjentatte kriminelle handlinger og tilbakefall, da gjennom støtte og trygghet fra venner, familie og andre profesjonelle omsorgspersoner, er viktig. En annen viktig del av rehabiliteringsarbeidet kan bidra til å hjelpe ungdommene til å komme seg vekk fra negativ livsstil, da i form av kriminalitet (Van Hecke et al., 2019). Dermed kan en si at relasjonsbygging er en del av arbeidet mot å forebygge tilbakefall hos ungdom som har begått alvorlig kriminalitet. I studien til Stang og Hydle (2015) vises det til at dersom ungdommen hadde en person som var tillitsfull, tålmodig, viste omsorg og trodde på at ungdommen kunne endre atferd, økte det egen tro på at endring var mulig. En deltaker i studien til Van Hecke et al. (2019, s. 9) belyser dette ved å si:

When you're in trouble, talk to people, when you're feeling bad, talk to people. I used to hate all caregivers, but I know now that you just have to look for the good ones.
(Amy, 17, living in open institution)

Som sitatet illustrerer så er slike relasjoner, som det vises til, å være helt nødvendig for at det ressurskrevende arbeidet ungdomsenhetene gjør, ikke skal være bortkastet. Det blir også lagt til at det krever et godt tverrfaglig samarbeid. Amy sin uttalelse fremhever også viktigheten av å finne de "gode" omsorgspersonene, altså de som virkelig bryr seg og kan gi den nødvendige støtten. Omsorgspersoner vil ha ulik relasjon til ungdommene, hvor de som klarer å etablere en god og positiv relasjon kan gjøre en betydelig forskjell. For fagpersoner betyr dette at utvikling gjennom relasjonsarbeid er avgjørende for å kunne tilby effektiv støtte til ungdom.

4.2 Tverrfaglig samarbeid før, under og etter straffegjennomføring

I fire av artiklene er tverrfaglig samarbeid et sentralt tema (Aalsma et al., 2014; Fransson, 2020; Skippervik, 2019; Stang & Hydle, 2015). Vi forstår tverrfaglig samarbeid ut ifra de inkluderte artiklene som en del av det å sikre effektive ungdomsredaksjoner. Artiklene fremmer at det er avgjørende med et samspill mellom de ulike aktørene, strafferettskjeden og kommunale helse- og omsorgstjenester. Blant annet legges det vekt på at barnevernstjenesten spesielt er en viktig samarbeidspartner for kriminalomsorgen både før, under og etter soning, og er nødvendig for at ungdommen skal ha en effektiv tilbakeføring til samfunnet. Den felles forståelsen av tverrfaglig samarbeid fremhever viktigheten av en felles innsats fra de ulike aktørene, ved å integrere kunnskap og ressurser, for å tilby helhetlig støtte til ungdom i straffegjennomføring. Et godt samarbeid, og da spesielt mellom kriminalomsorgen og barnevernet, er helt nødvendig for å lykkes i arbeidet med å tilbakeføre ungdom til samfunnet og for å holde de lovlydige i fremtiden (Skippervik, 2019; Stang & Hydle, 2015). Systematisk koordinering av tjenestene var også noe omsorgspersonene i studien til Aalsma et al. (2014) så på som nyttig, og nevnte psykisk helsevern som en av de viktigste tjenestene.

Ved løslatelse har kriminalomsorgen et ansvar for å lage en koordinert løslatelsesplan. Med dette innebærer det også at det blir opprettet kontakt med pårørende og nettverket til ungdommen og dermed at det lokale hjelpeapparatet kommer i gang med oppfølgingstiltak (Stang & Hydle, 2015). Samarbeid i en straffegjennomføring er en viktig faktor for å kunne vurdere behovene til lovbrøteren for så å tilpasse og følge disse opp. Behovene som også samfunnet har i møte med ungdomskriminalitet er også viktig, og for å møte begge parters behov må et tverrfaglig samarbeid til (Skippervik, 2019).

I Fransson (2020) blir de miljøterapeutiske prinsippene som blir brukt i de to ungdomsenhetene i Norge lagt frem. Disse prinsippene går blant annet ut på å ha tverrfaglig bemanning og et team med høy kompetanse når det kommer til kriminelle barn og unge, og hvordan møte deres behov. Hvor den høye kompetansen forekommer når straffegjennomføringens mandat oppfyller målet om å sikre sikkerhet, kontroll, omsorg og rehabiliterende tiltak. Noe som kommer ved å utføre tverrfaglig samarbeid, da eksempelvis mellom fengselsbetjenter og dem som yter miljøterapeutisk arbeid.

4.3 Makt i form av asymmetriske relasjoner og tjenesteutøvelse

Vi forstår makt i form av kontroll, og ulik grad av frihet, selvbestemmelse og autonomi som ungdommene får i de ulike institusjonene og omsorgsbasene. Ut ifra flere av artiklene forstår vi makt som en form for asymmetri i relasjonen mellom den individuelle ungdommen og tjenesteutøver, og et allerede eksisterende misforhold mellom ungdommen og samfunnet. Makt av ulik form blir omtalt i syv av de inkluderte artiklene (Aalsma et al., 2014; Fransson, 2020; Skippervik, 2019; Stang & Hydle, 2015; Van Hecke et al., 2019; Van der Helm et al., 2013; Van den Tillaart et al., 2018). I Van der Helm et al. (2013) og Fransson (2019) blir det lagt frem at kontroll, som en form for maktutøvelse, i kriminalomsorgsregimet vektlegges og at behandlingsmotivasjon kommer sekundært. Mengden selvbestemmelse ungdommen har setter rammene for utføringen av miljøarbeid og miljøterapi i fengselet eller institusjonen.

Skippervik (2019) viser til makt på systemnivå ved å belyse at alle involverte aktører rundt ungdommen som har utført kriminelle handlinger, har i utgangspunktet tilgang til ulike tiltak. Tiltakene vil ha, og utøve, ulik tyngde og grad av fri vilje for å ha et kontrollerende, habiliterende, rehabiliterende eller straffende formål. Maktutøvelse i den form av valgt plassering viser å ha en betydning for forebyggingen av tilbakefall til kriminalitet hos unge lovbrøyttere. I Stang og Hydle (2015) viser de til at å plassere unge og voksne hver for seg under soning, skaper det en økt følelse av trygghet for ungdommen. Samme effekt kan vises til i Van den Tillaart et al. (2018) ved at ungdom opplever flere muligheter for vekst i åpne institusjoner, sammenlignet med sikre og lukkede institusjoner.

Lite bruk av innlåsing og skjerming, sammen med et utvalg av aktiviteter som oppleves som meningsfulle, samt tilrettelegging av skole, har stor betydning for å redusere opplevelsen av maktesløshet og positivt endringsarbeid. Dette blir rapportert av flere ungdommer (Aalsma et al., 2014; Stang & Hydle, 2015). I studien til Van Hecke et al. (2019) belyser en jente på 15 år, som bor på en åpen institusjon, makt i en form for selvbestemmelse og autonomi i eget liv:

A lot of people helped me and supported me in it (changing my former lifestyle), and I am very grateful to them, but in the end, I was the one who had to make the switch in my mind, and then act accordingly, no one else could do that for me. (Van Hecke et al., 2019, s. 5)

For ungdommen er det å ha autonomi, og evne og kapasitet til å utøve den, nært knyttet til ungdommens egne muligheter og støtte i nære relasjoner til å overvinne stigma og strukturelle barrierer som utelukker visse valg og muligheter i egen livssituasjon (Van Hecke et al., 2019). Sitatet understreker hvordan makt ikke bare er noe som utøves av omsorgspersoner eller institusjoner, men også som noe ungdommen besitter selv, da i form av indre styrke og evnen til å ta beslutninger. Selvbestemmelse og autonomi bidrar til å gi ungdommen makt over eget liv, noe som kan være avgjørende for deres evne til å gjennomføre varig endring.

4.4 Ettervern som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring

I seks av våre inkluderte artikler finner vi temaet ettervern (Aalsma et al, 2014; Poots & Sten-Gahmberg, 2024; Skippervik, 2019; Stang & Hydle, 2015; Van Hecke et al., 2019; Van den Tillaart et al., 2018). De inkluderte artiklene legger frem at et godt ettervern er avgjørende for at ungdom skal distansere seg fra kriminalitet etter endt straff, og for deres videre utvikling og mestring i eksempelvis skole og arbeidsliv. Ettervern omhandler ulike tiltak som støtter en positiv utvikling og bidrar til mestring, hvor blant annet samarbeid med andre instanser under og etter soning vektlegges for å forebygge tilbakefall. Det er en felles forståelse blant de inkluderte artiklene at et godt ettervern som gir helhetlig oppfølging og støtte er avgjørende for å hjelpe ungdommen i å reintegrere seg i samfunnet, og oppnå varige positive endringer.

I Van den Tillaart et al. (2018) sin forskning er et av funnene at positive erfaringer og oppfatninger av gruppemiljøet, da i sammenheng med omsorgsboliger og et effektivt ettervern, bidrar til å redusere tilbakefall hos unge kriminelle. Stang og Hydle (2015) forstår ettervern som noe avgjørende for om ungdommen lykkes i å bryte en negativ sirkel etter gjennomført straff, samt videre utvikling og mestring av skole og arbeidsliv. Ansatte ved en ungdomsenhet i Norge snakker blant annet om viktigheten av et godt samarbeid for å få til et fungerende ettervern for den enkelte ungdommen som har sonet en dom. Ettervern blir presentert gjennom ulike tiltak som kan bidra til utvikling og mestring av skole, og hvordan en skal arbeide med andre instanser før, under og etter soning for å forebygge tilbakefall (Skippervik, 2019; Stang & Hydle, 2015). En av informantene i artikkelen til Stang og Hydle

(2015) forteller om hvordan ettervernet ikke fungerte og et nettverk som var ikke eksisterende, som vist her: “Så sto jeg der med søppelposen. Da ringte jeg til én i kommunen som kom og hentet meg... og så sviktet jeg. Mye hasj og alkohol” (Stang & Hydle, 2015, s. 50).

Van Hecke et al. (2019) viser også at nettverket er viktig for ettervern. Forskningen deres viser til informanter som mener at det å være omgitt av et solid og omsorgspreget nettverk, i kombinasjon med tilgang til grunnleggende ressurser, både under og etter soningen bidrar til å øke motivasjonen for endring av atferd og livsstil. Poots og Sten-Gahmberg (2024) tar også for seg ettervern i sin forskning og ser blant annet på hvordan det er tilpasset den enkelte, og viktigheten av dette. Aalsma et al. (2014) løfter frem ved deres studie at lange venteperioder mellom endt soning og kontakt med ettervern kan knyttes til redusert motivasjon for å søke videre hjelp, noe som igjen kan øke sannsynligheten for at ungdommen “faller” tilbake til gamle atferdsmønster og miljøer.

Motstandsdyktighet, som Van Hecke et al. (2019) bruker som begrep, er noe som må til på individnivå hos den enkelte ungdom for et vellykket ettervern. For ungdommen som soner straff for en eller flere kriminelle handlinger vil det å leve et liv som oppfattes meningsfylt for dem, ikke bety at samfunnets forventninger og standarder møtes. Det er på dette grunnlaget at viktigheten av et godt ettervern gjør seg gjeldende og hvordan det kan bidra med å forebygge tilbakefall hos unge lovbrøyttere.

4.5 Endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagte tiltak

Gjennomgående i fire av åtte artiklene er temaet endring sentralt (Aalsma et al., 2014; Fransson, 2020; Skippervik, 2019; Van Hecke et al., 2019). Det finnes ikke noen entydig eller nøyaktig definisjon av endring eller endringsarbeid da dette er komplekse fenomener. Vi forstår endringsarbeid i den form at endringsarbeid kan være et tilrettelagt tiltak fra omsorgspersoner og profesjonsutøvere, ulike vilkår som er med å påvirke motivasjonen for endring og endringsprosesser som skjer hos den enkelte ungdommen gjennom ulike reaksjoner og utvikling.

I Fransson (2020) belyses det at hvordan de unge som soner ser på egen situasjon vektlegges i ungdomsenhetene, og at det er ungdommens eget ønske om endring som er av betydning. I Kriminalomsorgsregimet er det de ansatte som handler på vegne av ungdommen, hvor graden av deltakelse i egen endringsprosess påvirker hvilken rolle miljøarbeid og miljøterapi har i straffegjennomføringen til ungdommen. Aalsma et al. (2014) viser til endringsarbeid i den form at flere av ungdommene fra deres studier beskriver soning av straff som en krisehendelse, noe som ofte fører til en større grad av selvrefleksjon. Dette igjen fremmer en viss ettertanke og evaluering av egen atferd, som gir muligheten for endringsarbeid. Van Hecke et al (2019) legger frem at de motiverende faktorene for endring inkluderer ønske om å gjøre viktige personer stolte, å håndtere nye ansvarsområder og roller. Samtidig å gjøre det for egen selvtillit, selvrespekt og kunne bedre nåværende eller tidligere livssituasjon.

I have changed a lot due to my relationship, but also just...you know, i have to do everything myself, living alone made me grow up. I have to pay rent, have to clean my house, all those things. I don't have time for the childish stuff anymore. You have to behave like a grown up, and not like a seven year old. That rebellious life is a bit over for me - Jessica, 18, living independently. (Van Hecke et al., 2019, s. 9)

Studien inkluderer også at det er flere av ungdommene som velger å ikke endre seg etter soning, blant annet har deres "gamle" miljø fortsatt større goder, trygghet og tilfredshet å tilby enn alternativet. Van Hecke et al. (2019, s. 9) illustrerer dette slik:

It was the best time of my life, the worst because we had nothing, but the best because we did whatever we wanted to do, we did not care about anything or anyone, just having fun, all day, all night [...] I could be me, just me. Now people expect me to become a new me, a boring version of myself, but what's in it for me? (Dylan, 18, living with relative)

Det kan tyde på at forståelsen for endring er til stede hos ungdommen, men et ønske om en innholdsrik og spennende hverdag med referanse til kriminalitet er større. Slik som Dylan forteller over, gir livsstilen hans en glede i hverdagen, hvilket muligens er preget av dårlige vilkår for vekst og endring.

Skippervik (2019) viser til i sin artikkel at selve ungdomsreaksjonen i en pedagogisk form, som fokuserte på den dømtes behov og rehabilitering, kan være et verdifullt alternativ for

straff for mange unge som står overfor sosiale utfordringer. Gjennom oppretting, et strukturert dagligliv, tett oppfølging og kontakt med profesjonelle voksne og tilpasset aktiviteter, det åpnes opp for endring og personlig vekst. Endring står sentralt som en del av tiltakene fra barnevernet som en del av ungdomsplanen, noe som også er lovfestet i barnevernsloven. Alle hjelpetiltakene skal ha som formål å bidra til positiv endring (Skippervik, 2019).

5.0 Diskusjon

I dette kapittelet skal vi diskutere våre funn opp mot vår problemstilling som er: *Hvordan kan miljøterapeutisk arbeid bidra til å forebygge tilbakefall og styrke ettervern hos barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet?*

Vi har delt dette kapittelet inn flere mindre kapitler, hvor hver del tar for seg ulike aspekter ved problemstillingen vår. Gjennomgående i disse underkapitlene bruker vi vårt teoretiske rammeverk sammen med annen relevant forskning, og diskuterer dette opp mot funn og de temaene som ble identifisert gjennom den tematiske analysen. Vi vil også diskutere hvordan miljøterapeutisk arbeid tar plass i de ulike aspektene av vår problemstilling og trekker derfor dette inn i alle kapitlene. I diskusjonen vil vi ta i bruk begreper som barn, unge, ungdom og ungdomskriminelle som en betegnelse på brukergruppen i problemstillingen. Vi forstår behandling som kurering av en sykdom, hvor medisinerer er et av hovedaspektene, og at det er et tiltak som i sin helhet kan forstås som ensidig formet. Vi har en formening om at i arbeidet med ungdommer, som har begått alvorlig kriminalitet, vil ikke behandling være dekkende nok for beskrivelsen av hva som kan, eller må til, for at brukergruppen skal kunne ta avstand fra kriminalitet og gjennomgå en positiv og varig endring. Vi stiller oss kritisk i bruken av behandling i sammenheng med ungdomskriminalitet, likeså blir begrepet brukt både i ulik forskning og faglitteratur, herunder også i noen av de inkluderte artiklene. Når vi skriver om utøvere av tjenester til barn og unge som har begått kriminelle handlinger, betegner vi de som tjenesteutøver, tjenesteyter, profesjonsutøvere, miljøterapeuter eller utøvere av miljøterapeutisk arbeid. Det blir benyttet ulike begreper da ikke alle som arbeider med brukergruppen har samme faglige bakgrunn, og er tilknyttet forskjellige tjenester som er i kontakt med ungdommen på ulikt tidspunkt i deres livsløp.

5.1 Ungdom, oppvekst og vilkår for kriminalitet

I vår problemstilling tar vi for oss barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet. For å kunne svare på problemstillingen i sin helhet, vil vi få frem brukergruppen og hva som kan føre til kriminalitet. Hvorfor begår noen barn og unge kriminelle handlinger? Vi vil i dette

kapittelet diskutere ulike aspekter med ungdom og deres oppvekst som kan være en faktor i å forklare hvorfor noen begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet.

I ungdomsårene er det mye som skjer med kroppen, både fysisk, psykisk og sosialt, hvor det er en kontinuerlig kamp mellom tilhørighet og utforskelse (Håkonsen, 2014, s. 59). De fleste håndterer denne utviklingen sammen med kravene som stilles i ungdomsårene, men noen gjør det ikke. Det er en periode i livet som ofte er preget av økt nivå av uro, risikotakning og konflikt. Relasjonen til familie og omsorgspersoner får mindre betydning, og relasjonen til venner vil øke (Van Hecke, et al. 2019). Dette er noe Bowlby (1994) også begrunner i sin tilknytningsteori hvor det blir beskrevet hvordan utrygg tilknytning kan svekke hvordan ungdommen ser seg selv og andre på en god måte (Håkonsen, 2014).

Barn med usikre tilknytningsmønstre kan blant annet ha økt risiko for å utvikle atferdsproblemer, som igjen kan føre til kriminelle handlinger. En av begrunnelsene for dette er, ifølge Bowlby sin forklaring av tilknytningsteori, at en person med utrygg tilknytning ikke vil søke hjelp ved behov, eller føle seg verdig til å bli hjulpet (Synnevaag, 1997). Ved en utrygg tilknytning vil evnen til å forstå seg selv og andre på en god måte, svekkes. Trygghet i tilknytning til omsorgspersoner bidrar også til å gi barnet bedre evne til å regulere følelsene sine og mestre utfordringer det kan møte senere i livet (Håkonsen, 2014). Dette kan hjelpe barn og unge med å håndtere stressede situasjoner og motstå fristelser, som for eksempel å delta i kriminelle handlinger. For sårbare ungdommer som har gjennomført en straffegjennomføring kan det Bowlby (1994) kaller “en sikker base”, i tilknytningsteorien, ha en stor betydning. Disse ungdommene har ofte opplevd tidligere traumer eller omsorgssvikt, noe som kan påvirke deres evne til å danne trygge tilknytningsbånd. Vi ser i ett av funnene i Van den Tillaart (2018) at ungdommer der foreldre eller andre omsorgspersoner, som i ulik grad har vært støttende, har påvirket hvordan de håndterer positive og negative miljøpåvirkninger når det kommer til opphold på lukkede institusjoner. Vi ser også at støtte og trygge rammer kan bidra til utvikling. Disse funnene kan vi se opp mot “sikker base” og Bowlby sin tilknytningsteori da økningen av aggressiv atferd forekommer, desto mer de trygge rammene er fraværende. Ut ifra dette kan det tenkes at en positiv tilknytning har betydelig innvirkning på ungdommens emosjonelle og sosiale utvikling, og at disse ungdommene sin mangel på emosjonell stabilitet er en viktig faktor i utviklingen av og vilkår

for kriminalitet. Barn og unge er avhengig av å bli møtt emosjonelt, men det er dermed ikke sagt at mangel på dette resulterer i kriminalitet.

En “sikker base” kan tilby den nødvendige emosjonelle stabiliteten som er avgjørende for å regulere følelser, stress og utfordringer på en konstruktiv måte. Videre kan denne “sikre basen” hjelpe ungdommen med å gjenopprette tilliten til andre mennesker, styrke deres følelse av mestring og selvfølelse, samt gi en plattform for veiledning og støtte i møte med utfordringer. Bowlby (1994) sin teori understreker betydningen av tilknytningsmønster dannet i barndommen for individets sosiale og emosjonelle utvikling, og etableringen av en “sikker base” kan være avgjørende for sårbare ungdommer sin langsiktige relasjonsdannelse.

14 ungdommer fra studien til Van Hecke et al. (2019) bekrefter at profesjonelle omsorgspersoner eller lærere spiller en betydelig rolle i deres liv, eksempelvis sier en ungdom som er 17 år og bor alene, samt mottar profesjonell bistand;

She [former group worker] is the most important person in my life. She has always been there for me. I even got my very first birthday present from her. [...] She comes to visit me from time to time [...] I’m always looking forward to that, even though she nags at me when I’m behaving stupid. (Van Hecke et al., 2019, s. 6)

Som sitatet over viser kan vi se at jenta opplever at den nevnte tjenesteutøveren er blitt, og fortsatt er, hennes viktigste omsorgsperson. Det tyder på at denne relasjonen har positiv innvirkning på henne, og er betydningsfull selv om kontakten ikke er konstant. Ideen om at tjenesteutøveren blir ungdommer sin “sikre base” kan både ha positive og negative implikasjoner. På den positive siden kan dette bidra til at den sårbare ungdommen endelig opplever stabilitet og trygghet i sitt nettverk, noe som må ligge til grunn for å kunne bygge en positiv relasjon. Imidlertid kan det også ha negative sider, da den terapeutiske relasjonen mellom tjenesteutøveren og ungdommen ikke er langsiktig. Relasjonen er, og skal være midlertidig, hvor tjenesteutøveren må reflektere over det etiske aspektet ved å inngå i rollen som en viktig person for ungdommen. Her menes refleksjonen rundt det etiske dilemmaet knyttet til det å tilby, eller ha muligheten til, å være en “sikker base” for ungdommen, opp mot de pålagte rammene som profesjonsutøver. Smith (2002) viser til teorien til Bowlby, og diskuterer hva som kreves for å være en tilknytningsperson. Kravene inkluderer å gi både fysisk og emosjonell omsorg, være stabil og kontinuerlig til stede i barnets liv, samt ha en følelsesmessig investering i barnet. Slik som Haugland (2022) og Landmark og Olkowska

(2016) fremhever vil det derfor være viktig at miljøterapeuter utøver faglig skjønn og regulerer den terapeutiske relasjonen til ungdommen, da på en slik måte at tilknytningen ikke blir skadelig eller hindrer endringsarbeidet.

Landmark og Olkowska (2016) fremhever også betydningen av å etablere en sterk og tillitsfull relasjon gjennom det miljøterapeutiske arbeidet. Denne relasjonen danner grunnlaget for effektiv behandling og rehabilitering. Tilsvarende er evnen til å etablere empati og forståelse avgjørende. Å anerkjenne den unges erfaringer, bakgrunn og følelser bidrar til å bygge tillit og legge til rette for åpen kommunikasjon. Videre er det viktig at tjenesteutøveren som yter miljøterapeutisk arbeid har en ikke-dømmende holdning og innehar evnen til å se forbi den negative atferden til ungdommen. En annen betydelig faktor i det å ha en terapeutisk relasjon er å skape et trygt og støttende miljø hvor ungdommen føler seg akseptert og respektert (Landmark & Olkowska, 2016; Van Hecke et al., 2019). Flere av informantene i artiklene som er inkludert beskriver hvordan de profesjonelle omsorgspersonene bidro til at ungdommen fullførte skole, utdanning og å ta avstand fra kriminalitet. Det å ta avstand fra kriminalitet må ses på som en prosess, ikke en enkelt hendelse. Veien til avstand er derfor ofte preget av små og store tilbakefall og perioder med positiv endring, da ofte om hverandre (Bevan, 2015). Bowman (2015) viser til at støtte og det å lage planer for fremtidig var blant det som opprettholdt et ønske om, og viljen til, å avstå fra kriminalitet.

“I miljøterapeutrollen integreres faglige kunnskaper og erfaringer med personlige. Rollen har i seg et profesjonelt og et personlig aspekt, men som en del av den miljøterapeutiske grunnstrukturen avgrenser rollen seg tydelig i forhold til det private.” (Larsen, 2022, s.135). Ut ifra det Larsen trekker frem så kan dette indikere at det er å være bevisst på at, som utøver av omsorgstjenester, vil en være påvirket av egne livserfaringer og personlige egenskaper, og at dette kan spille en rolle i møte med den enkelte ungdommen. Noe som i sin tur kan fremme relasjonsarbeidet, men også hemme, og mulig bidra til at relasjonen ikke nyttiggjør seg for det endringsarbeidet som er ønskelig å oppnå. Forskningen til Van den Tillaart et al. (2014) viser at relasjoner, sammen med utdanning, er noe som påvirker og blir påvirket av vekst. Dette støttes opp under av det som blir kalt for Bowlby-Ainsworth tradisjonen, hvor det blir poengtert at det som skjer på det følelsesmessige og sosiale området er den viktigste utviklingen hos et barn. Nettopp fordi det er her vi forstår oss selv som enkeltpersoner, men

også som en del av et sosialt fellesskap (Håkonsen, 2014). Det er også i et sosialt fellesskap mennesker lærer ved å observere andre mennesker og deres atferd. Poots og Sten-Gahmberg (2024) indikerer at ungdommer som begår kriminelle handlinger i barne- og ungdomstiden, ofte opplever dårligere livsløpsutfall enn de som ikke blir straffet, med særlig konsekvenser for de som gjentar kriminalitet i voksen alder. Med livsløpsutfall mener vi hva fremtiden resulterer i og hvordan den arter seg etter eksempelvis en straffegjennomføring. Dette peker på et mulig misforhold mellom straffereaksjoner og målet om et vellykket ettervern og tilbakeføring til samfunnet. Noe som går mot målet til kriminalomsorgen om å forebygge tilbakefall til kriminalitet (Kriminalomsorgen, 2024.).

Stang og Hydle (2015) fremhever dilemmaet knyttet til mangelen på rett oppfølging til rett tid fra barnevernet, for ungdom som er utsatt for å begå kriminelle handlinger. Denne mangelen bidrar til å forsterke den negative utviklingen og gjør det vanskeligere å avstå fra kriminalitet (Stang & Hydle, 2015). Dette reiser spørsmål ved effektiviteten av den nåværende tilnærmingen til håndteringen av ungdomskriminalitet, og om den virkelig tar tak i de underliggende årsakene. Videre blir kriminalitet ofte sett på som et symptom på dypere og underliggende problemer blant ungdommer (Fransson, 2020). Psykisk belastning, lavt selvbilde og følelse av skam er vanlige erfaringer blant de ungdommene som ender opp i straffesystemet, og opphold på institusjon oppleves som traumatisk og stressende, slik som et av funnene i Van Hecke et al. (2019, s. 9) belyser;

It [stay in CI] definitely changed me. I still have nightmares sometimes. It made me anxious. I am never at ease anymore, because I know now that people can take away everything from you if they want to. At night, I make lists of everything I want to do, everything I want to achieve. It all has to happen here and now (...). (Charlotte, 17, living in a studio with professional support).

Manglende oppfølging fra barnevernet til rett tid kan være en avgjørende faktor, da det stadig blir vanskeligere å snu en negativ utvikling jo lengre tid som går (Stang & Hydle, 2015). Ifølge Meld. St. 34 (2020-2021), og andre aktører i rettssystemet, kan den lange tiden mellom lovbrudd og påfølgende reaksjoner være svært belastende for både ungdommen og deres pårørende. Her reiser det seg spørsmål om hvordan samfunnet bedre kan støtte og følge opp ungdommer som står i fare for å begå kriminelle handlinger, og hvordan tidlig intervensjon kan bidra til å forhindre negativ utvikling og heller fremme et mer positivt livsløp.

Miljøterapeutisk arbeid kan spille en viktig rolle i å støtte samfunnet sin oppgave i dette, og bidra til å forebygge og hindre utviklingen av kriminalitet, samt redusere samfunnskapte barrierer. Gjennom gode relasjoner og støtte kan dette bidra til å distansere ungdommer fra miljøer som har en negativ innvirkning på dem og som kan føre til kriminalitet.

Det kan være nærliggende å tenke at ungdom som er i kriminelle miljøer med negative atferdsmønstre, utvikler og opprettholder samme atferd (Imsen, 2020). Ifølge sosial læringsteori kan negativ atferd forstås som en konsekvens av observasjon og etterlikning. I ulike miljøer kan det føre til utvikling eller opprettholdelse av negative og mulig kriminelle atferdsmønstre blant ungdom (Imsen, 2020). Denne teorien har også betydning for rehabilitering og kriminalitetsforebygging, da endring av omgivelsesfaktor og tilbud av alternative positive aktiviteter kan fremme ønsket atferd og redusere sannsynligheten for kriminell aktivitet. Både hos den enkelte ungdommen og i samfunnet generelt (Håkonsen, 2014). Hauge (2001) argumenterer for at kriminalitet er et resultat av individets eksponering for, og læring av, den kulturen ungdommen er en del av. Ved å tilrettelegge for et miljø som fremmer sunne relasjoner, hvor tjenesteyter modellere ønsket atferd og støtter positiv utvikling, samt tilrettelegger for mestring, kan miljøterapeutisk arbeid bidra til å endre omgivelsesfaktorene som mulig opprettholder negativ atferd (Landmark & Olkowska, 2016; Larsen, 2022). Tilnærmingen kan også være til hjelp for å adressere underliggende årsaker som følelsesmessige traumer eller manglende tilhørighet.

Ut ifra funnene vi har lagt frem i dette kapittelet, og diskusjonen opp mot relevant faglitteratur, kan vi se at ungdommene har hatt nytte av miljøterapeutisk arbeid som tilrettelegger eller muliggjør relasjonsarbeid. Deretter kan det miljøterapeutiske arbeidet ha en positiv innvirkning på ungdommens liv, og bidra til å redusere risikoen for tilbakefall til kriminell atferd. Basert på det ovennevnte kan miljøterapeutiske prinsipper også bidra med å fremme positiv læring og vekst hos ungdommer som er sårbare, og utsatt for å utvikle negativ eller kriminell atferd. Ungdom som begår alvorlig og gjentatt kriminalitet kan ha hatt fravær av en "sikker base" og utfordringer knyttet til ulike faktorer som fremmer utvikling og læring. Det er et viktig poeng å se på disse faktorene, samt andre faktorer som også spiller inn, som nettopp faktorer som *kan* bidra til kriminalitet. Det er flere aspekter som påvirker hverandre, og selv om en ungdom har disse betyr ikke dette at personen blir kriminell

5.2 Samfunnets møte med ungdomskriminalitet

Hvordan samfunnet skal håndtere ungdomskriminalitet har vært oppe til diskusjon mange ganger. Denne diskusjonen har ført til flere ulike reaksjoner som vi vil ta for oss i dette kapitlet, og se på hvordan dette virker kriminalitetsforebyggende. For å kunne svare på hvordan miljøterapeutisk arbeid kan bidra til å forebygge kriminalitet og styrke ettervernet, må vi se på hvordan samfunnet møter ungdomskriminalitet. Dette er det vi tar for oss i dette kapitlet. Vi tar også for oss dilemmaet knyttet til barnets beste og samfunnets beste når det kommer til å fengsle barn.

Det har skjedd en økning i ungdomskriminalitet (Meld. St. 34 (2020-2021)). Fra 2017 til 2018 økte tallet på lovbrøtere som ble dømt til ungdomsstraff fra 39 til 55, og fra 381 til 472 når det gjaldt ungdomsoppfølging (Fransson, 2020, s. 102; Skippervik, 2019, s. 324).

Oppmerksomheten rundt denne økningen har resultert i at politikere argumenterer for flere fengselsplasser for barn og unge, dette til tross for FN's barnekomité sin kritikk av Norge sin bruk av fengselsstraff overfor barn, noe som resulterte i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Skippervik (2019, s. 325) viser til at ungdomsstraff har sin hjemmel i straffeloven (2015) kapittel 8 a og har samme formål som andre straffer, nemlig prevensjonsformålet. Prevensjonsformålet er tosidig, det handler om å forebygge uønsket atferd og å forebygge sosial uro som denne atferden kan bidra til. Når det kommer til saker som omhandler barn og unge vil det være fokus på forholdet mellom individualpreventive og allmennpreventive. Samtidig understrekes det at fokuset på det individualpreventive helt klart står sterkest (Skippervik, 2019).

Graden av frihet barn og unge har, om det er i omsorg av barnevern eller i et fengsel, påvirker vekst hos den enkelte (Van den Tillaart et al., 2014). I et endringsarbeid vil endringen betraktes som en kontinuerlig prosess som strekker seg fra ingen endring, til betydelig endring. Denne prosessen medfører ofte tilbakefall til tidligere sosialt uønsket atferd, som for eksempel kriminelle handlinger (Van Hecke et al., 2019). En av miljøterapeutens oppgave er å kartlegge hva som bidrar til og hindrer vekst gjennom ulike miljøfaktorer (Olkowska & Landmark, 2016, s.30). Det er stor variasjon i frihet avhengig av hva den enkelte straffedømte ungdommen blir dømt for, noe som blir diskutert i det offentlige ordskiftet. Det reiser spørsmål på hvor egna straffen er. På mange måter var etableringen av ungdomsenhetene noe

som ble, og enda blir, sett på som noe positivt da det først og fremst hindrer barn og unge å sone en straff i fengsel sammen med andre voksne kriminelle. Dette er noe som kan være skadelig ifølge sosial læringsteori, der det begrunnes hvordan mennesker lærer av sine sosiale omgivelser (Imsen, 2020). Dette blir også understreket i Stang og Hydle (2015) av to gutter som har kommentert det å sitte i fengsel med voksne. En av guttene forteller:

Ikke bra å sitte sammen med 30-40-åringene (...). Når du er 18, så er du ikke helt voksen, men du er ikke barn heller. Jeg får ikke noe ut av soningen der. Det er Ungdomsenheten og [ruskollektivet] som får meg til å tenke. (Stang & Hydle, 2015, s. 50)

Kriminalpolitikken i Norge anerkjenner barn fra alderen 15 år som selvstendige rettssubjekter (Stang & Hydle, 2015, s. 48). Det er svært få som soner en fengselsstraff her i landet, noe som er til hensyn til "barnets beste". Likevel er det noen barn og unge som utgjør såpass stor fare for samfunnet, og seg selv, at hensynet til begge parter blir sterkere. Selv om det finnes mange argumenter mot å fengsle barn, er det likevel noen som må og noe som også kan begrunnes i "barnets beste", da dette bidrar til å skjerme den enkelte fra samfunnet slik at endring og vekst kan skje. En kan stille seg spørsmål til hvordan hensynet til "barnets beste" oppveies mot samfunnsmessige hensyn. FN's barnekomité mener at tradisjonelle mål som bekjempelse og gjengjeldelse må vike for rehabilitering slik at en kan beskytte barnets beste (Stang & Hydle, 2015). På den andre siden sier Justis- og beredskapsdepartementet at "Hensynet til barnets beste vil måtte vike der hensynet til samfunnsvern er tilstrekkelig tungtveiende." (Prop.135 L (2010-2011), s. 99). Det kan tyde på at konseptet ved "barns beste" er komplekst og at ulike hensyn skal tas i betraktning ved hver situasjon, hvor beslutningen om hva som skal veie tyngst, ikke alltid er selvsagt. Selv om det er positivt at ungdomsenheten ble opprettet, kan vi se at det bidrar til å skape ytterlige stigma rundt de som soner sin straff der, som igjen skaper barrierer mellom ungdommen og samfunnet.

Det kan se ut som at ungdomsreaksjoner i sin pedagogiske form, hvor det er fokus på den enkeltes behov og rehabilitering, kan være et nyttig alternativ til straff (Stang & Hydle, 2015). Det blir en slags "sosial fotlenke" hvor en får tilgang til koordinerte tjenester når det kommer til gjenoppretting, struktur i hverdagen, tett voksenkontakt og hensiktsmessige aktiviteter. Gjennom miljøterapi ser vi at dette kan muliggjøres. Som Olkowska og Landmark (2016) påpeker kan prinsippene i miljøterapeutisk arbeid svare på disse punktene i gjenopprettingen

tilbake til samfunnet, blant annet gjennom det systematiske prinsipp. Det går ut på hvordan en best kan møte en ungdom med systematiske planer som bidrar til å ivareta den enkelte, samt også grupper og langsiktige prosesser. Det kan være en felles faglig forankring i en større gruppe eller virksomhet, noe som forutsetter at virksomheten har en overordnet kunnskap og ideologi som anerkjenner denne metoden (Olkowska & Landmark, 2016). Med gruppe og virksomhet menes det tjenesteutøvere. Gjennom dette vil det kunne komme nye muligheter for positiv endring som bidrar til å forebygge tilbakefall hos ungdom som har begått kriminalitet (Skippervik, 2019). Gjennom funnene våre er det mulig å se at de ungdommene som har fått god, systematisk oppfølging har opplevd positiv vekst. Vi som miljøterapeuter kan, gjennom miljøterapi, bidra med å organisere og tilrettelegge miljøet på en måte som leder til utvikling og positiv endring hos ungdommen.

Kriminalitet er noe som kan forstås, gjennom stigma- og stemplingsteori, som noe samfunnsskapt. Dette i den forstand at det er samfunnet som er med på å bestemme hva som er avvik og hvordan samfunnet skal reagere på ulike avvik (Hauge, 2001). Ifølge stigma- og stemplingsteori vil det å fengsle barn bidra til en stempling som kriminell, noe som kan bidra til at straffen kan virke mot sin hensikt. Dette i den forstand at det som skal hjelpe barn og unge vekk fra, kan føre de nærmere til, kriminalitet. I følge Goffman (1986) vil avvikere bli stigmatisert av de "normale" i samfunnet, dette kan igjen føre til at den stigmatiserte, som i dette tilfelle er et ungt menneske som har begått en kriminell handling, mer og mer ser på seg selv som kriminell. Ungdommen vil bli tilegnet egenskaper og en rolle som kriminell av samfunnet. Vernepleiere og miljøterapeuter med sin terapeutiske bakgrunn må derfor inn for å synliggjøre og motvirke disse barrierene gjennom prinsippene og kunnskap om miljøfaktorer og samspelet mellom dem. Verdier, etikk og holdninger, er egne miljøfaktorer (Landmark & Olkowska, 2016, s. 31). Det kan eksempelvis være ved å vise at endring er mulig, og at gamle atferdsmønster ikke gir gevinst, samt at kriminalitetsfaktorer ikke er en begrensning for ungdommen. Gjennom funnene våre i Van Hecke et al. (2019) kan vi se at det å overvinne barrierer vil kunne bidra til å fremme et bedre liv for ungdommene. Miljøterapeutisk arbeid kan på denne måten bidra til å forebygge tilbakefall og styrke ettervernet hos ungdom som har begått kriminalitet.

5.3 Gjennomføring av ungdomsreaksjoner

For å kunne svare på hvordan miljøterapeutisk arbeid kan bidra til å forebygge og styrke ettervernet hos barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet, tenker vi at det er essensielt å diskutere hvordan ungdomsreaksjonene blir gjennomført. Vi diskuterer derfor ulike reaksjoner og hvilke innhold reaksjonene har, hva dette har å si for ungdommer og hvilken rolle miljøterapeutisk arbeid har.

Når en ungdom som har begått en alvorlig handling må sone straff i fengsel er det viktig hvordan soningen blir gjennomført. Blant annet er faktorer som hvilke innhold soningen gir barnet og i hvilken grad fengselet generelt kan tilpasses, noe vi anser som grunnleggende. Herunder behovet for omsorg, trygghet, læring, ansvar og sosial kontakt som barnet trenger. Dette for at overgangen tilbake til samfunnet blir best mulig og forebyggende mot gjentatt kriminalitet (Stang & Hydle, 2015, s. 49). Vi ser at miljøterapeutisk arbeid vil kunne spille en stor rolle i gjennomføringen av ungdomsreaksjoner, da hovedmålet er å tilrettelegge miljøet for å nå ulike terapeutiske mål og fremme positiv endring.

I juli 2014 skjedde det endringer i straffeloven og straffegjennomføringsloven, hvor den viktigste endringen ble innføring av ungdomsstraff (Konfliktrådet, u.å.). Vilkårene for ungdomsstraff er blant annet at personen må ha vært mellom 15 og 18 år under handlingstidspunktet og at ungdommen og verge samtykker til straffen. At de samtykker vil si at ungdommen forstår hva straffen inneholder og at de er villige til å gjennomføre et gjenopprettende møte (Konfliktrådet, u.å.). En styrking av barnevernets rolle under og etter soningen ble derfor en viktig del av denne lovendringen. Ungdomsenhetene er et sted som skal klare å balansere det å vise omsorg, og å ivareta barnets sikkerhet, slik at de kan skape en bedre fremtid. Barnevernstjenesten er på mange måter nøkkelen for at dette kan oppnås, og blir derfor sett på som kriminalomsorgens viktigste samarbeidspartnere (Fransson, 2020; Stang & Hydle, 2015).

For å ivareta barn og unge sitt behov i straffegjennomføringen, samt forbedre tiden etter løslatelse, må enheten ha et tverrfaglig team. Det tverrfaglige teamet skal ha en flerfaglig tilnærming og sikre god oppfølging av den innsatte under og etter sonet straff (Stang & Hydle, 2015, s.55). Ungdommene, samt omsorgspersonene som var med i studien til Aalsma

et al. (2014, s. 6), beskrev hvordan systematisk koordinering av tjenester og det å bli holdt oppdatert på informasjon, ble sett på som svært nyttig før, under og etter soning. Eksempelvis uttaler omsorgspersonen til en 13 år gammel gutt;

But I think that when they bring him to detention, I think when they're going to assess the children; I think they should have a parent involved in there... because you just feel out of the loop at that point as a parent (...). (Aalsma et al., 2014, s. 4)

Når et barn under 18 år sitter i varetekt eller gjennomfører fengselsstraff, skal barneverntjenesten holde jevnlig kontakt med kriminalomsorgen, foresatte og barnet. Barneverntjenesten er dermed pålagt en ny og selvstendig plikt til oppfølging av unge lovbrytere og ha samarbeid med påtalemyndighetene og kriminalomsorgen (Stang & Hydle, 2015, s. 58). Likeså blir det lagt frem at ungdomsenheten fungerer som barnets omsorgsbasis mens de er plassert der, og enheten tar på seg omsorg på vegne av foreldrene. Samtidig understreker forskningen behovet for samfunnsmessige tiltak på alle nivåer for å sikre gode oppvekstvilkår og forhindre vold, overgrep og marginalisering av sårbare barn og familier (Stang & Hydle, 2015). Selv om ungdomsenheten påtar seg ansvaret for omsorg under soningen, vil det være en midlertidig rolle, og det er dermed viktig å involvere, oppdatere og ha god informasjonsflyt med ungdommenes omsorgspersoner gjennom straffegjennomføringen. Noe som ikke alltid skjer i praksis, slik som sitatet over viser. Kontakt med omsorgspersoner er av stor betydning for ungdommens endringsarbeid, og er også av stor betydning for omsorgspersonene.

Ved å distansere omsorgspersoner fra et barn som soner straff for kriminelle handlinger, kan fokuset og motivasjonen for endring påvirkes. Fransson (2020) mener at denne separasjonen kan føre til tap av viktig støtte og tilknytning, som igjen kan være avgjørende for rehabiliteringsprosessen. Avstanden kan oppleves frustrerende og virke mot sin hensikt (Van Hecke et al., 2019, s. 9). Det å gjennomføre straff for lovbrudd på institusjon, med avstand fra det nåværende miljøet ungdommen oppholder seg i, kan være positivt for rehabilitering. Det å skape avstand fra miljøer som påvirker ungdommen negativt, gjør det mulig å reflektere for ungdommen rundt eget liv fra et annet perspektiv, og vurdere relasjoner og valg i fremtiden (Van Hecke et al, 2019, s. 9). I studien til Bowman (2015) rapporterte deltakerne at opplevelsen av å bli dømt til straffegjennomføring i fengsel i seg selv bidro til et ønske om å

ta avstand fra kriminalitet. Videre viste studien at soningen i fengsel var avskrekkende, i den forstand at det medførte en følelse av skam og skyld, spesielt overfor familie. Det kommer frem at kun tolv prosent tok avgjørelsen med å frstå fra kriminalitet etter løslatelse fra fengsel. Det kan derfor tyde på at en stor del av endringsarbeidet skjer før og under soning av straff. Noe som også belyser viktigheten av et målrettet og tilrettelagt miljøterapeutisk arbeid i straffegjennomføringen.

I diskusjonen om ungdomsenhetene i Norge og deres påvirkning på unge lovbrøyttere, blir det tydelig at både fysiske omgivelser og tilnærmingen til de ansatte spiller en betydelig rolle (Fransson, 2020). Funn peker på at dimensjoner av tid og rom former rammene for relasjonen mellom ungdommene og de ansatte. Samtidig understrekes betydningen av å behandle ungdommen med likeverd og respekt. En sentral tilnærming i miljøterapi handler om å tilrettelegge for den enkelte ungdom, men behovet for å styrke fellesskapet er også til stede. Det vil være flere faktorer som påvirker soningsforholdet, eller straffereaksjonen, og i hvilken grad reaksjonen motiverer ungdommen til å endre egen livsstil (Fransson, 2020; Skippervik, 2019). Det blir lagt vekt på hvordan de fysiske omgivelsene kan ha en effekt på soningsforholdene og ha innvirkning på motivasjon for endring. Eksempelvis viser Van Hecke et al (2019) til at det oppstår begrensninger i den personlige utviklingen og måloppnåelse dersom ungdommens omgivelser ikke er tilstrekkelige, som for eksempel grunnet økonomi, rusavhengighet eller mangel på personlige ressurser. Ungdommene rapporterer at muligheten for endring og vekst øker ved å tilbringe tiden på institusjon tilnærmet et “normalt” liv (Van den Tillaart et al., 2018).

Michael Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkrati understreker hvordan individuell praksis påvirkes av større institusjonelle strukturer og politiske beslutninger. På samme måte tar miljøterapeutisk arbeid ofte et systematisk perspektiv og vurderer hvordan sosiale, kulturelle og strukturelle faktorer påvirker tjenestemottakerne sitt liv. Denne koblingen ser vi kan bidra til å forstå hvordan miljøterapeutisk arbeid påvirker tjenesteutøvelsen innenfor og på tvers av institusjonelle rammer for å fremme tjenestemottaker sine behov og utvikling. Den som yter miljøterapeutisk arbeid, i lys av teori om bakkebyråkratene, kan gi innsikt på hvordan tjenesteutøveren håndterer komplekse utfordringer på «frontlinjen». Utøveren står overfor ulike utfordringer i sitt arbeid med unge som har begått kriminelle handlinger. Det er ved å

tilpasse sine terapeutiske tilnærminger og utøve skjønn at det kan oppstå muligheter for å få innpass til ungdommens individuelle behov og utfordringer. Røkenes og Hanssen (2012) argumenterer for at profesjonsutøvere bør møte brukere på en måte som ivaretar deres autonomi og egen vilje, og som opprettholder brukerens følelse av kontroll over det som anses som viktig.

En konsekvens av å fengsle barn og unge er at det kan føre til negativ selvoppfatning og øke sannsynligheten for at de ikke utdanner seg, eller kommer ut i arbeidslivet (Poots & Sten-Gahmberg, 2024, s. 3). Dette er det motsatte av hva samfunnet ønsker, og hva som er formålet med ungdomsreaksjonene (konfliktrådet, u.å.). Videre kan dette, som ifølge stigma- og stempingsteorien, føre til at disse ungdommene lettere assosieres med andre lovbrøyttere som igjen kan påvirke deres atferd, noe som kan øke sannsynligheten for at de begår nye lovbrudd (Hauge, 2001). Stigmatisering av individer som har begått kriminelle handlinger er en velkjent utfordring i samfunnet. Slik som Goffman (1989) påpeker, kan samfunnet tillegge personer som har begått kriminelle handlinger, egenskaper og roller som ikke nødvendigvis er korrekte eller ønskelige. Dette kan føre til en ond sirkel der den stigmatiserte personen møter en defensiv respons fra andre, som igjen bekrefter samfunnets antagelser og dermed søker å rettfærdiggjøre stigmatiseringen. Denne dynamikken kan bidra til å forsterke og opprettholde negative stereotyper og sosiale barrierer. I Van den Tillaart et al. (2018) blir det fremhevet en sammenheng mellom kultur og gruppemiljø på institusjoner med aggressiv og utagerende atferd. De understreker at fenomenene gjensidig påvirker hverandre, og kan bidra enten til å fremme eller redusere uønsket atferd hos ungdommen.

For barn og unge som oppholder og assosierer seg med negative eller kriminelle miljøer, kan dette eksempelvis bidra til å øke distansen mellom andre jevnaldrende. Samtidig er det viktig å erkjenne den mulige sammenhengen mellom miljøfaktorer og forekomsten av kriminell atferd. Ifølge Hauge (2001) oppstår kriminalitet ofte når lovbrøyttere lever opp til forventninger i sitt kriminelle sosiale miljø, selv om disse normene står i strid med samfunnets overordnede verdier. Van der Helm et al. (2013) belyser at aggresjon er en vanlig måte for ungdom i utsatte miljøer å håndtere utfordrende personlige og sosiale situasjoner. Flere av ungdommene fra studien sier de kun følte seg trygge i ulike situasjoner når de visste hvordan de kunne forsvare seg, da både fysisk og verbalt.

I funnene fra Van den Tillaart et al. (2018) beskriver ungdom som begår og har begått lovbrudd, en manglende støtte og struktur fra sitt sosiale miljø før de begår lovbrudd og må sone straff. De har heller ikke hatt et trygt sted å utvikle positive og gode relasjoner med jevnaldrende, noe som kan tyde på at det har forekommet et gap mellom aktørene rundt ungdommen, som igjen har resultert i uønsket atferd. Likeså anerkjenner vi at det er flere aspekter og grunner til at ungdom ender opp med å begå en kriminell handling. Derimot tenker vi at så lenge ungdommen gjennomfører sin pålagte reaksjon vil miljøterapeutisk arbeid kunne bidra til å tilrettelegge for miljøet, for å nå ulike terapeutiske mål og fremme positiv endring.

5.4 Styrking av ettervernet

Styrking av ettervernet er en viktig del i vår problemstilling. I dette kapittelet tar vi for oss denne delen og ser på hvordan ettervernet oppleves hos de enkelte ungdommene fra funnene våre. Tverrfaglig samarbeid er en stor del for å oppnå et vellykket ettervern, og vi diskuterer derfor samarbeidet i en egen del i dette kapittelet, og videre hvordan dette kan bidra til mestring, utvikling og vekst.

“Å investere i tid og ressurser i unge lovbrøyttere kan forhindre gjentatt kriminalitet.” (Prop. 135 L (2010-2011)). I en proposisjon til Stortinget (prop. 135 L (2010-2011)) vises det til Soria Moria- erklæringen, hvor målet var blant annet å forebygge og rehabilitere bedre når det kom til unge som har begått lovbrudd. Det å få til et godt ettervern kan være helt avgjørende for at barn og unge som skal tilbakeføres til samfunnet lykkes, og klarer å gjennomføre skole og arbeidsliv (Stang & Hydle, 2015). Barn og unge kan få ettervernstiltak frem til fylte 25 år, hvis de selv samtykker til det, noe som er lovfestet i barnevernsloven (Barnevernsloven, 2021, § 3-6). Likevel skjer ikke dette alltid i praksis.

Ett funn vi har gjort oss i Stang og Hydle (2015) er at det er dårlig harmoni mellom oppfølgingsplikten og vilkårene for ettervern, noe som kan føre til at ungdommer som trenger det, ikke får den nødvendige hjelpen. Det kan se ut som at i noen tilfeller at de lokale myndighetene unndrar seg ansvaret de har knyttet til dette. En konsekvens kan føre til at jobben som er blitt gjort i ungdomsenhetene, og alle ressursene som er brukt under oppholdet,

blir til liten nytte. Informantene i studien til Stang og Hydle (2015) begrunner blant annet at barnevernstjenesten mener at den enkelte ungdommen ikke nyttiggjør seg tiltakene som de kan tilby. Dette synliggjør det vi mener kan være et misforhold mellom rammene til barnevernet og hva de kan tilby av tiltak, og behovet for oppfølging av ungdommen. Med misforhold mener vi en utydelig rolleavklaring, og at de ulike aktørene står i en konflikt om hvilke tjenester som skal utøves av hvem. Dette kan videre ha negativ betydning for ungdom som trenger oppfølging og et helhetlig ettervern, som krever et godt tverrfaglig samarbeid. Noe som støttes opp av en forskningsrapport fra Paulsen et al. (2020) om ettervern og helhetlig oppfølging av ungdom etter straffegjennomføring. Her kommer det frem at det er av stor betydning å implementere et godt samarbeid med andre instanser for å få til et godt og helhetlig tilbud. "Barnets beste" er en lovpålagt faktor i å tilby eller avslå tiltak om oppfølging og ettervern, men at dette ikke alltid er tilfellet. Likeså er det noen ungdommer som mener de har tilegnet seg nok ferdigheter og ressurser til å mestre en hverdag uten kriminalitet selv.

Flere deltakere i studien til Van Hecke et al. (2019) understreker at å ta ansvar for eget liv og ikke lene seg på andre for å forbedre egen situasjon, er viktig. Likeså var det viktig for ungdommen å anerkjenne egen feil fra fortiden og erfaringer for å ta lærdom av det for fremtiden. For å illustrere denne erfaringskunnskapen velger vi å benytte oss av et sitat fra en deltaker i studien. Eksempelvis forteller en gutt på 18 år at: "Every person must work on his own future. I am the only person who can ensure that everything goes well for me. I do not hope for a better future, because I just have to make it happen myself." (Van Hecke et al., 2019, s. 5). Videre forteller også en jente på 17 år at:

People used to see me as a junkie, and they were right back then. But that is not who I am, not who I want to be. I am no longer a weirdo. My teacher said she sees me as a role model for some other students now. That makes me so proud. One of the first times I am actually proud of myself. (Van Hecke et al., 2019, s. 5)

Sitatene over viser betydningen av å ha troen på seg selv og at endring starter hos den enkelte ungdommen. Slik som jente (17 år) forteller gir det en følelse av stolthet når den positive endringen er varig og ungdommens livsendring kan brukes til å sette eksempler for andre. Her kan vi se at endring i atferd og følelsen av mestring virker inn på hverandre, noe som bidrar til å styrke ettervernet. Dette støttes opp av forskningsartikkelen til McMahon og Jump (2018)

hvor ungdommene som deltok i studien fremhevet betydningen av å være aktive deltakere i sin egen rehabiliteringsprosess, spesielt når det gjelder å ta ansvar for endringer i deres holdninger og atferd. De understreket også viktigheten av å utvikle nye, positive identiteter og relasjoner, og å distansere seg fra negative påvirkninger som kan føre til kriminell atferd.

For å ivareta barn og unge sitt behov gjennom straffegjennomføringen, samt forbedre tiden etter løslatelse, må enheten ha et tverrfaglig team (Meld. St. 34, (2020-2021)). Det tverrfaglige teamet skal ha en flerfaglig tilnærming og sikre god oppfølging av den innsatte under og etter sonet straff (Stang & Hydle, 2015; Meld. St. 34, (2020.2021)). Det tverrfaglige samarbeidet mellom barnevernet, kriminalomsorgen og andre relevante aktører er avgjørende for å sikre en helhetlig oppfølging av ungdommer som har sonet straff for kriminelle handlinger. Relevante aktører kan eksempelvis være skole, arbeidsorganisasjoner og ulike helse- og omsorgstjenester. For å effektivt gjennomføre straffereaksjoner og forebygge ny kriminalitet etter å ha sonet en straff, er et nært samarbeid mellom aktørene i straffesakskjeden og andre statlige- og kommunale velferdstjenester avgjørende (Meld. St. 34 (2020-2021), s. 89).

Et nært samarbeid mellom ulike aktører og instanser fremstår derimot å være i et misforhold. Stang og Hydle (2015) ser også utfordringer knyttet til ansvarsfordeling og samarbeid mellom barnevernet og andre instanser. Dette indikerer at det kan oppstå et spenningsforhold som resulterer i at ungdommen som tydelig trenger støtte og tett oppfølging, ikke får den nødvendige hjelpen etter løslatelse eller avsluttet barnevernstiltak. Sitater fra informanter i ungdomsenheten indikerer uenigheter om ansvarsområder og timing for oppfølgingstiltak, der barneverntjenesten kan oppfattes som fraskrivende fra sitt ansvar. En gutt på 16 år forteller om opplevelsen om å bli løslatt: “Så stod jeg der med søppelposen med klærne mine på flyplassen. Da ringte jeg én i kommunen som kom og hentet meg... og så sviktet jeg. Mye hasj og alkohol.” (Stang og Hydle, 2015, s. 50).

I noen tilfeller kan det vises til at lokale myndigheter unndrar seg sitt ansvar i forhold til ettervern. Det kan synes fra sitatet over at gutten kun har en kontaktperson i kommunen etter løslatelse, noe som tilsynelatende blir for lite, og at han ender med et tilbakefall til rusmidler. Et funn i Stang & Hydle (2015) viser at det kan derfor være avgjørende å utforske og

adressere disse gapene for å sikre at ungdommen som skal reintegreres i samfunnet får den støtten de trenger for å lykkes. Videre tydeliggjør Linde et al. (2015) behovet for klare retningslinjer og bedre koordinering mellom ulike tjenester må til for å sikre en mer helhetlig og sammenhengende oppfølging. Vi kan se at diskusjonen og avklaringen rundt ansvarsroller og samarbeid er vesentlig for å forbedre systemet sin evne til å møte behovene til sårbare ungdommer, og sikre effektiv overgang til samfunnet etter soning av straff. Som utøver av miljøterapeutisk arbeid er en av mange oppgaver å samhandle og samarbeide med andre fagpersoner med ulike bakgrunner.

I Stang & Hydle (2015) fremheves betydningen av ettervern for ungdom som har vært involvert i kriminelle handlinger. Det understrekes at et vellykket ettervern er avgjørende for å sikre avstand fra kriminalitet og for å fremme kontinuiteten i ungdommens positive utvikling og endringsarbeid. Likevel peker de på utfordringer knyttet til etterverntiltakene sin effektivitet og samarbeidet mellom de ulike instansene.

Tror de er kvitt dem, også fordi guttene selv ikke ønsker å ha med barnevernet å gjøre, og så kommer de tilbake etter oppholdet i enheten. Barnevernet i [navngir kommuner] er skrekkeksimpler. De syns vi [i Ungdomsenheten] har for store ambisjoner, og sier "hva sa jeg" hvis noe ikke går bra. (Hydle, 2014, sitert i Stang & Hydle, s. 59, 2015)

Sitatet over viser at det kommer frem en uoverensstemmelse knyttet til ansvarsområder og at, i dette tilfellet, barnevernet har en mistillit til hvordan ungdomsenheten legger opp endringsarbeidet etter endt soning. Her tydeliggjøres det også at når samarbeidet og kommunikasjonen mellom instansene svikter, kan det føre til tilbakefall. Nesheim et al. (2019) tydeliggjør at tverrfaglig samarbeid kan pådra seg en rekke utfordringer og kan ha negative sider. Inkludert er kommunikasjonsvansker mellom ulike profesjoner på grunn av terminologiske forskjeller eller ulike tilnærminger til behandlingsforløpet. Videre kan hierarkiske strukturer eller mangel på tydelig ansvarsfordeling føre til konflikter og vanskeligheter med å koordinere samarbeidet. I tillegg kan begrensede ressurser og tidspress bidra til å hemme et effektivt tverrfaglig samarbeid, da ved å redusere muligheten for grundig og systematisk planlegging og koordinering (Nesheim et al., 2019).

5.4.1 Betydningen av tverrfaglig samarbeid

På kriminalomsorgens hjemmeside belyser de at ca. halvparten av de ansatte i ungdomsenhetene har fengselsfaglig bakgrunn og resterende er ansatt som miljøterapeuter (Kriminalomsorgen, 2024.). Vi ser at dette kan føre til en sammensetning av faglig ekspertise som kan tilby et bredere perspektiv og tilnærming til å møte ungdommers behov og utfordringer i fengselsmiljøet. Kombinasjonen muliggjør både en effektiv sikkerhetsoppfølging og et helhetlig og terapeutisk tilbud som fremmer ungdommens individuelle behov og utviklingsprosesser. Tverrfagligheten sikrer de gjennom å ha et tverretattlig team bestående av psykologer, leger, barnevernspedagoger og skolefaglige koordinatorene, det er i tillegg også med ansatte fra kriminalomsorgen (Kriminalomsorgen, 2024.).

Selv om det er flere positive sider ved bruken av tverrfaglig samarbeid, er det likeså ikke alltid uproblematisk ved utførelse. Utfordringer med å jobbe tverrfaglig forstås på et systematisk nivå ut fra de ulike distansene mellom de involverte aktørene (Nesheim et al, 2019). Det kan inneholde geografisk distanse mellom aktørene, en kognitiv distanse som ved ulikheter i perspektiver og kunnskapsbaser, og en strukturell distanse som baserer seg på ulikheter i struktur og prosesser. Maktdistanse kan også ha en negativ påvirkning basert på asymmetri og maktforskjeller som øker begrensninger i det tverrfaglige samarbeidet (Nesheim et al, 2019). Et annet aspekt i arbeidet med unge som har begått kriminelle handlinger er at tidsbruken til de ulike aktørene kan være stor. Det gjelder både før, under og etter straffegjennomføringen. Tid og aktualitet spiller en viktig rolle i alle aspekter i arbeidet med unge som har begått lovbrudd (Skippervik, 2019; Meld. St. 34, (2020-2021), s. 89)

Det vil være en del av det miljøterapeutiske arbeidet å se etter at kommunikasjon mellom involverte aktører samhandler for ungdommens beste. Brask et al. (2016) betegner denne rollen som «brobyggerrollen». Å være en brobygger kan sammenlignes i det miljøterapeutiske arbeidet med å bygge bro over forskjeller og utfordringer mellom de ulike aktørene. I motsetning til å bare «bryte isen», innebærer denne rollen å tilrettelegge for samarbeid og samhandling på et overordnet nivå, på tvers av systemer og organisatoriske grenser. Det å ha denne rollen, på vegne av barn og unge som har sonet straff, involverer

både en indirekte og direkte tilnærming for å fremme samarbeid og koordinering av tjenester rundt individet (Brask et al., 2016).

Statsmelding 34 (2020-2020), s. 47-48) legger frem at det er en utfordring å identifisere og tilby tidlig støtte og koordinerte tjenester til utsatte barn og ungdom, slik at deres behov møtes effektivt. Det kan resultere i at problemene forverres over tid og blir mer alvorlige før de blir adressert. I Aalsma et al. (2014) rapporteres det at dersom ungdommen ikke ble fulgt opp etter endt soning, eller mellom lovbrudd og reaksjon, er det svært enkelt å vende tilbake til gamle atferdsmønster og miljøer, som for eksempel å skulke skolen eller utføre nye lovbrudd. Andre utfordringer er for eksempel fragmentert tjenesteapparat. På tvers av ulike tjenesteområder ytes det støtte, men det er ofte manglende samarbeid og koordinering mellom disse aktørene (Meld. St. 34, (2020-2021)). Denne mangelen på samordning og koordinert tverrfaglig samarbeid resulterer i at mange barn og unge kan oppleve at det ikke er et tilstrekkelig tilbud, noe som mulig kan føre til ny eller gjentatt kriminalitet.

Poots og Sten-Gahmberg (2024) belyser at ungdom med lavere skoleprestasjoner og foreldre med lavt utdanningsnivå, inntekt og selv mottar offentlige hjelpetjenester, som kan sees på som risikofaktorer, ofte er representert blant unge lovbyrtere. I Hauge (2001) fremkommer lignende funn, hvor blant annet individuelle egenskaper som lav intelligens, skilte foreldre og psykiske problemer er faktorer som ligger til grunn for ungdomskriminalitet. Dette kan bidra til å understreke behovet for en tverrfaglig instans. Da for å forebygge kriminalitet hos barn og unge, som tar hensyn til både individuelle og strukturelle faktorer. Det er mulig å trekke paralleller til betydningen av å tidlig identifisere kriminalitetsfaktorer og kriminalitetsegenskaper, og tilby adekvat oppfølging som et forebyggende tiltak (Meld. St. 34,(2020-2021), s.48; Hauge, 2001). Meld. St. 34 (2020-2021) understreker at aktører som for eksempel helsestasjons- og skolehelsetjenesten, fastleger, skoler, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og barnevernet har et ansvar for å identifisere risikofaktorer. Samt å sikre at både barn og deres foresatte får nødvendig hjelp, behandling og oppfølging i tide. Prosessene vist til over, indikerer at behovet for en helhetlig tilnærming er avgjørende. Med dette mener vi et samarbeid på tvers av ulike sektorer og profesjoner, slik at tiltakene oppleves som effektive.

Ved å inkludere ulike fagbakgrunner i tjenestetilbudet til ungdommer både under og etter straffegjennomføring kan det bidra til en bedre oppfølging av risikofaktorer. Hvor kompetansen til miljøterapeuten i det tverrfaglige samarbeidet kan sikre at tiltakene er koordinerte og målrettet. Dersom ressursene skal benyttes på best mulig vis, er det avgjørende at samarbeidet på tvers av de ulike tjenestene i kriminalomsorgens regimet fungerer.

6.0 Avslutning

Vi har i denne masteroppgaven undersøkt miljøterapeuter sin rolle når det kommer til å møte ungdom som har begått alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Både i rettssystemet og samfunnet for øvrig. Vi har prøvd å svare på problemstillingen: *“Hvordan kan miljøterapeutisk arbeid bidra til å forebygge tilbakefall og styrke ettervern hos barn og unge som har begått alvorlig kriminalitet?”*. Dette har vi gjort gjennom en systematisk litteraturstudie og tematisk analyse der fem hovedtema ble identifisert: Relasjonsbygging som grunnlag for positiv utvikling, tverrfaglig samarbeid før, under og etter straffegjennomføring, makt i forma av asymmetriske relasjoner og tjenesteutøvelse, ettervern som fører til avstand fra kriminalitet og bidrar til vekst og endring og endringsarbeid som en prosess gjennom tilrettelagt tiltak. Disse ble presentert og videre brukt for å kunne belyse ulike aspekter ved de valgte artiklene, som igjen kunne føre oss nærmere en konklusjon.

Det å skulle konkludere og sette to streker under ett svar rundt et så stort og komplekst tema, er vanskelig. Det vi har skjønnet, og prøvd å belyse i denne oppgaven, er at det er mange instanser som må være på banen og at det ikke alltid kommer tydelig frem hvem som har ansvar for hva. Samarbeid og rolleavklaring blir derfor to nøkkelord. Gjennom tverrfaglig samarbeid, som er ett av våre hovedtemaer, har vi sett at det er uklarheter knyttet til hvem som skal gjøre hva, og hva de ulike instansene mener om hverandre. Det vi har sett er at når disse rolleavklaringene ikke er til stede, bidrar dette til å svekke ettervernet til den enkelte ungdommen. Hvor tilbakefall til kriminalitet kan bli en realitet. Det kan derfor være nærliggende å tro at tydelige rolleavklaringer og et godt faglig samarbeid kan bidra til å forebygge ungdomskriminalitet og styrke ettervernet til ungdom som har begått alvorlig kriminalitet.

Strukturelle faktorer spiller helt klart en tydelig rolle i et arbeid i møte med ungdommer som har begått kriminalitet eller gjentatt kriminalitet, og endring må skje på systemnivå. Endringen på individnivå er spesielt viktig, og dette er noe som må komme fra og hos den enkelte ungdommen. Gjennom miljøterapeutisk arbeid kan en bidra til å fremme egenskaper barn og unge har iboende i seg. Dette kan være egenskaper og ressurser som kan bidra til relasjonsbygging, symmetri i maktforhold, positiv utvikling og fremme motivasjon. Alt dette

er en del av endringsarbeidet som kan bidra til å rehabilitere ungdom fra kriminalitet og styrke vekst hos den enkelte. Det at ungdomsreaksjoner ble innført med sin pedagogiske form var, og er, en positiv endring som skjedde når det kom til håndtering av kriminell ungdom fra slik det var før. Vi stiller likevel spørsmålsteget ved om de to ungdomsenhetene som er i Norge er for "barnets beste".

Helt avslutningsvis ønsker vi å poengtere viktigheten av å se på veien *til* ungdomskriminalitet som en prosess, med flere faktorer som spiller inn. Likeså er veien *fra* kriminaliteten også en like kompleks prosess, som innebærer ulike tilnærminger som møter barn og unge med forståelse for dette. Tilnærmingen må bidra til økt mestringsevne og livskvalitet. Den må inneholde systematisk tilrettelegging av fysiske, psykiske og sosiale faktorer i miljøet for å oppnå vekst og utvikling. Tilnærmingen må også, gjennom målsettinger for videre livsløp, fremme positiv endring. På bakgrunn av dette ser vi at tilnærmingen derfor må være miljøterapeutisk.

6.1 Forslag til videre forskning

For videre forskning syntes vi det er av interesse, basert på våre funn og diskusjon, at det forskes videre på hvordan miljøterapeutisk arbeid eksplisitt utføres og tas i bruk i kriminalomsorgen for ungdom. Likeså ser vi et behov for utvidet forskning på om de nåværende straffereaksjonene for barn og unge som begår kriminalitet, og gjentatt kriminalitet, faktisk har den ønskede effekten til stortingsmeldingene og regjeringen.

I vår masteroppgave utfører vi en litteraturstudie, derfor synes vi det hadde vært av interesse at videre forskning utførte intervju som metode. Både av ansatte og innsatte i ungdomsenhetene i Norge, da for å nærmere se på deres erfaring med miljøterapeutiske arbeid og hvordan det bidrar til å forebygge tilbakefall til kriminalitet. Samtidig hvordan miljøterapeutisk arbeid kan bidra til å styrke ettervernet.

7.0 Litteraturliste

- Aalsma, M. C., Brown, J. R., Holloway, E. D. & Ott, M. A. (2014). Connection to mental health care upon community reentry for detained youth: A qualitative study. *BMC Public Health*, 14, Artikkel 117. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-117>
- Aase, H., Lønnum, K., Sørli, M., Amlund, H. K., Gustavson, K. & Utgarden, I. (2020). *Barn, unge og kriminalitet. Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering*. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/publ/2020/barn-unge-og-kriminalitet/>
- Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide* (4. utgave.). Open University Press/ McGraw- Hill Education.
- Bakken, T. L. (2020). *Håndbok i miljøterapi: Til barn og voksne med kognitiv funksjonshemming*. Fagbokforlaget.
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV- 2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>
- Bevan, M. (2015). Desistance for crime: A review of the literature. *Practice: the New Zealand Corrections Journal*, 3(1), 5-9. https://www.corrections.govt.nz/_data/assets/pdf_file/0017/12932/COR14531_Practice_Journal_Vol3_Iss1_v3_web.pdf
- Bhuller, M. & Røgeberg O. (2022). *Kjennetegn ved barn og unge som begår kriminelle handlinger og virkninger av straff*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8f0236bb0784a83911537df3d1fb9f2/rappo-rt-ungdomskriminalitet.pdf>
- Bowlby, J. (1994). *En sikker base: Tilknytningsteoriens kliniske anvendelser*.

Det lille forlag.

Bowman, J. (2015). Lessons from research into youth desistance. *Practice: The New Zealand Corrections Journal*, 3(1), 14-23.

https://www.corrections.govt.nz/_data/assets/pdf_file/0017/12932/COR14531_Practice_Journal_Vol3_Iss1_v3_web.pdf

Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE.

Brask, O. B., Østby, M. & Ødegård, A.. (2016). *Vernepleierens kjernerolle; En refleksjonsmodell*. Fagboklaget.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.

Drægebø H. (2006). *Miljøarbeid i fengsel*. Kriminalomsorgens utdanningscenter.

<https://krus.brage.unit.no/krus-xmlui/bitstream/handle/11250/160564/Milj%C3%B8arbeid%20i%20fengsel.pdf?sequence%3D1>

Ellingsen, I. T., Kleppe, L. C., Levin, I. & Berg, B. (2023). *Sosialt arbeid: En grunnbok* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Fellesorganisasjonen. (u.å). *Yrkesetiske grunnlagsdokument; for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*.

<https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>

Fellesorganisasjonen. (2017). *Vernepleier Brosjyre*.

<https://www.fo.no/getfile.php/1313870-1550142797/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Vernepleierbrosjyre%202017riktig.pdf>

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier: Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning* (4. utg.). Natur & kultur.

Fransson, E. (2020). Hva slags kriminalomsorg fengsles barn og unge i? En studie av de norske ungdomsenhetene. *Psyke & Logos*, 41(1), 91–104.

<https://doi.org/10.7146/pl.v41i1.121508>

Fransson, E., Hammerlin, Y. & Skotte, S-E. (2019). “Barn skal ikke i fengsel...men noen barn må ..” en kritisk studie av ungdomsenhetene i Norge. *Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS*.

<https://krus.brage.unit.no/krus-xmlui/handle/11250/2629421>

Gulbrandsen, C. (2024, 28 februar). *Er barn og unge blitt mer kriminelle enn før?* Oslomet.

<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/mer-ungdomsvold-enn-for>

Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/1814-05-17-bm>

Hauge, R.(2001). *Kriminalitetens årsaker: Utsnitt av kriminologiens historie*. Oslo Universitetsforlaget.

Haugland, S., Berge, U., Gjermestad, A., Høium, K. & Løkke, J. A. (2022).

Kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid. Universitetsforlaget.

Helsebiblioteket. (2020). *Søketeknikker*.

<https://www.helsebiblioteket.no/innhold/artikler/kunnskapsbasert-praksis/kunnskapsbasertpraksis.no#3litteratursok-35-soketeknikker>

Helsedirektoratet. (2018). *Tverrfaglig samarbeid som grunnleggende metodikk i oppfølging*

av personer med behov for omfattende tjenester.

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/oppfolging-av-personer-med-store-og-sammensatte-behov/strukturert-oppfolging-gjennom-tverrfaglige-team/tverrfaglig-samarbeid-som-grunnleggende-metodikk-i-oppfolging-av-personer-med-behov-for-omfattende-tjenester>

Helsedirektoratet. (2024). §3. *Definisjoner*. Helsedirektoratet.

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/helsepersonelloven-med-kommentarer/lovens-formal-virkeomrade-og-definisjoner/-3.definisjoner>

Helsedirektoratet. (2021). *God helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming*.

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/gode-helse-og-omsorgstjenester-til-personer-med-utviklingshemming/om-veilederen>

Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). *Lov om kommunale helse- og tjenester* (LOV-2011-06-24-30) Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2011-06-24-30>

Høgskulen på Vestlandet. (u.å). *Søk etter fagressurser*.

<https://www.hvl.no/bibliotek/sok-etter-fagressursar/>

Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5. utg.). Gyldendal akademisk.

Imsen, G. (2020). *Elevers verden : innføring i pedagogisk psykologi* (6. utg.) Universitetsforlaget.

Johansen, N. B. (2020). *Hva er kriminalitet?* Universitetsforlaget.

Konfliktrådsloven. (2014). *Lov om konfliktrådsbehandling*. (LOV-2014-06-20-49). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2014-06-20-49>

Kriminalomsorgen. (2024). *Om kriminalomsorgen*. <https://www.kriminalomsorgen.no/>

Kriminalomsorgen. (2024). *Romerike fengsel, Ungdomsenhet øst (Eidsvoll)*.

[https://www.kriminalomsorgen.no/romerike-fengsel-ungdomsenhet-oest-
eidsvoll.5904061-237612.html](https://www.kriminalomsorgen.no/romerike-fengsel-ungdomsenhet-oest-
eidsvoll.5904061-237612.html)

Konfliktrådet. (u.å). *Hva er ungdomsstraff og ungdomsoppfølging?*

<https://konfliktraadet.no/straffereaksjoner/ungdomsstraff-og-ungdomsoppfolging/>

Larsen, E. (2022). *Miljøterapi med barn og unge: Organisasjonen som terapeut* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Linde, S., Nordlund, I. & Thronsen, A. (2015) *Innføring i vernepleie. Kunnskapsbasert praksis: Grunnleggende arbeidsmodell* (2. utg. 2017). Universitetsforlaget AS.

Lipsky, M. (2010). *Street-Level Bureaucracy, 30th Ann. Ed: Dilemmas of the Individual in Public Service*. Russell Sage Foundation.

McMahon, G., & Jump, D. (2018). Starting to stop: Young offenders' desistance from crime. *Youth Justice*, 18 (1), 3-17. <https://doi.org/10.1177/1473225417741223>

Meld. St. 34 (2020-2021). *Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengriminalitet*. Justis- og beredskapsdepartement. [https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-
20202021/id2857691/](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-34-
20202021/id2857691/)

Meld. St. 37 (2007–2008). *Straff som virker - mindre kriminalitet - tryggere samfunn*. Justis- og beredskapsdepartementet.

[https://www.regjeringen.no/contentassets/d064fb36995b4da8a23f858c38ddb5f5/no/p
fs/stm200720080037000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/d064fb36995b4da8a23f858c38ddb5f5/no/p
fs/stm200720080037000dddpdfs.pdf)

Nesheim, T., Gressgård, L. J., Hansen, K. & Neby, S. (2019). Gjenstridige problemer og tverretattlig samordning: Et analytisk rammeverk. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 5(1), 28–50. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-02>

Den nasjonale forskningsetiske komité. (2021). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (5.utg.). Forskningsetikk.
<https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>

NOU 2008: 15. (2008). *Barn og straff - utviklingsstøtte og kontroll*. Justis- og politidepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/6177d7576fff46049a9c449580db7f2f/no/pdfs/nou200820080015000dddpdfs.pdf>

NOU 2023: 24. (2023). *Med barnet hele vegen- Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-24/id3005411/?ch=5>

Olkowska, A., & Landmark, B. (2016). *Miljøterapi : prinsipper, perspektiver og praksis*. Fagbokforlaget.

Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, T. & Caspersen, J. (2020). *Ettervern- en god overgang til voksenlivet? Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. Rapport. NTNU Samfunnsforskning.
<https://samforsk.no/uploads/files/Publikasjoner/Ettervern-en-god-overgang-til-voksenlivet-WEB.pdf> .

Politidirektoratet. (2024, 31. januar). *Bekymringsfull utvikling innen ungdomskriminalitet*. Politiet.no.
<https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2024/01/31/bekymringsfll-utvikling-innen-ungdomskriminalitet/>

- Poots, C. M. & Sten-Gahmberg, S. (2024). Unge lovbrytere og overgangen til voksenlivet. *Søkelys på arbeidslivet*, 41(1), 1–21. <https://doi.org/10.18261/spa.41.1.1>
- Porp. 135 L. (2010-2011). *Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff)*. Justis- og politidepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/6a695fd6f906408eb9af0e699da16db3/no/fs/prp201020110135000dddpdfs.pdf>
- Røkenes, O. H., Hanssen, P. H., & Tolstad, O. (2012). *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Skippervik, L.J.B. (2019) Barnevernstiltak i straffegjennomføring - Eit ukomplisert samspel? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 17(4), 323-344.
<https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2019-04-04>
- Smith, L. (2002). *Tilknytning og barns utvikling*. Høyskoleforlaget.
- Snoek, J. E., & Engedal, K. (2008). *Psykisatri: kunnskap, forståelse, utfordringer* (3. utg.) Akribe.
- Solvang, P. K. (2019). *(Re)habilitering: Terapi, tilrettelegging, verdsetting*. Fagbokforlaget.
- Stang, E. G. & Hydle, I. (2015). Barn i fengsel- også barneverntjenestens ansvar *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 92(1), 47–62.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-01-04>
- Sundby, J. C. (2024, 26. mai). *Tidligere gjengtopp om ungdomskriminalitet:- Nå er det krise*. NRK Stor-Oslo.

https://www.nrk.no/stor-oslo/barne--og-ungdomskriminalitet-i-oslo_-_na-er-det-krise_-mener-tidligere-gjengtopp-1.16877363

Synnevaag B. (1997) Bowlbys teoretiske bidrag. Tilknytningsteori. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 34(5) 394-400.
<https://www.nb.no/items/511c713dbac81be3d2d869f6b34b0a05?page=25&searchText=Tidsskrift%20for%20Norsk%20psykologforening>

Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori: For helsefag* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Van Hecke, N., Vanderplasschen, W., Van Damme, L. & Vandeveldel S. (2019). The bumpy road to change: A retrospective qualitative study on formerly detained adolescents' trajectories towards better lives. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health* 13, 10
<https://doi.org/10.1186/s13034-019-0271-6>

Van den Tillaart, J., Eltink, E., Stams, G-J., Van der Helm, P., & Wissink, I. (2018). Aggressive incidents in residential youth care. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(13), 3991-4007.
<https://doi.org/10.1177/0306624X18758898>

Van der Helm, G. H. P., Wissink, I. B, De Jongh, T., & Stams, G. J. J. M. (2013). Measuring treatment motivation in secure juvenile facilities. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(8), 996-1008.
<https://doi.org/10.1177/0306624X12443798>